

De semantische keuzes van de verschillende vertalers

Een onderzoek naar de semantische keuzes van professionele vertalers, amateurvertalers en vertaalmachines aan de hand van *After* van Anna Todd.

Jessica van Kampen

6932258

Universiteit Utrecht

Master Professioneel Vertalen

Scriptiebegeleider: Christophe Declercq

17 januari 2025

Inhoud

Abstract.....	4
1. Introductie	5
2. Mogelijke vertaalkeuzes.....	9
2.1 Wat is een semantische vertaling?	9
2.2 De evaluatiemethode van Mossop	9
2.3 Een greep uit de professionele vertaalstrategieën	10
3. De wereld van de amateurvertaler	15
3.1 Professional of amateur?	15
3.2 Online vertaalgemeenschappen.....	16
3.2.1 Wattpad	17
3.3 Fan fiction	18
3.4 Fansubbing.....	19
3.5 Het vertaalproces van amateurs	20
4. De werkwijze van vertaalmachines	22
4.1 Machinevertaling vs. generatieve AI.....	22
4.2 Verschillende vertaalmachines	23
4.3 Kwaliteit van machinevertalingen	24
5. Methode	26
5.1 Pilotonderzoek	26
5.2 Uitvoering onderzoek	26
6. Resultaten	29
6.1 S1: Synonymie	29
6.1.1 Professionele vertaler vs. amateurvertalers	30
6.1.2 Amateurvertaler marxxx vs. amateurvertaler dirextioner4life	31
6.1.3 Google Translate vs. ChatGPT.....	33
6.1.4 Menselijke vertalers vs. vertaalmachines.....	36
6.2 S5: Verandering van abstractieniveau.....	36
6.2.1 Professionele vertaler vs. amateurvertalers	38
6.2.2 Amateurvertaler marxxx vs. amateurvertaler dirextioner4life	39
6.2.3 Google Translate vs. ChatGPT.....	41
6.2.4 Menselijke vertalers vs. vertaalmachines.....	42
6.3 S8: Parafraze	43

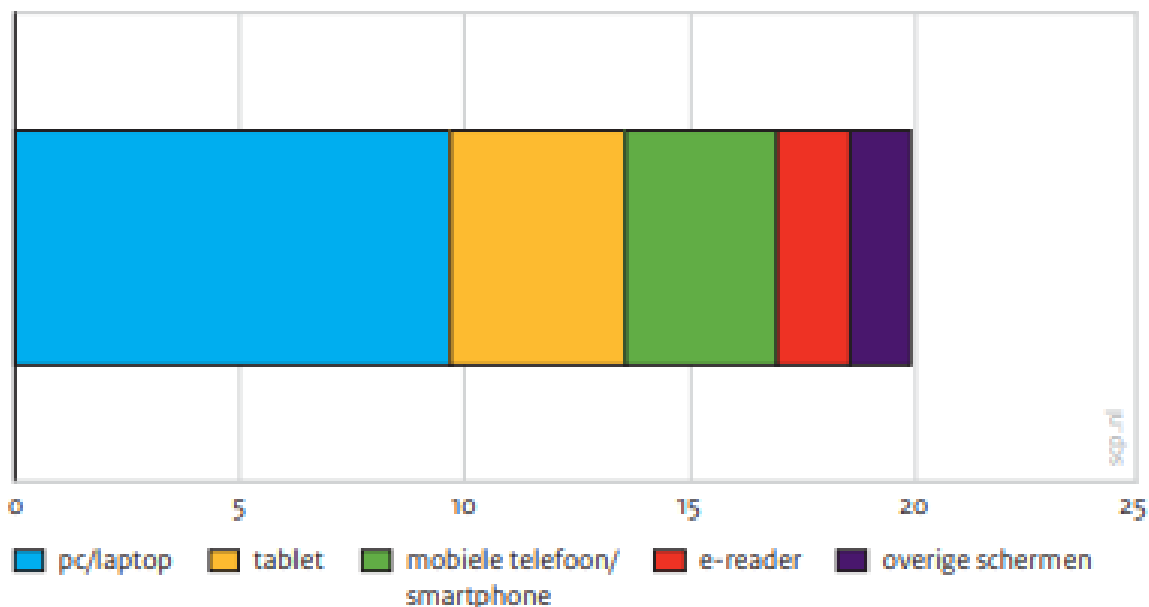
6.3.1 Professionele vertaler vs. amateurvertalers	44
6.3.2 Amateurvertaler marxxx vs. amateurvertaler dirextioner4life	46
6.3.3 Google Translate vs. ChatGPT.....	48
6.3.4 Menselijke vertalers vs. vertaalmachines.....	51
6.5 Samenvatting resultaten	51
7. Discussie	53
8. Conclusie.....	55
Literatuurlijst.....	57
Bijlage	64
1. Eerste selectie parameters voor pilotanalyse.....	64
VERKLARING KENNISNEMING REGELS M.B.T. PLAGIAAT	66

Abstract

De opkomst van ChatGPT als generatieve kunstmatige intelligentie heeft ervoor gezorgd dat professionele vertalers steeds meer moeite hebben om de kunst van het vertalen als beroep neer te zetten. Ook zijn er online steeds meer amateurvertalers actief, waardoor het steeds lastiger te bepalen wordt of een professionele vertaler nog wel echt iets toevoegt. Waar tot nu toe vooral onderzoek werd gedaan naar de kwaliteit van de machinevertalingen en hoe deze zich verhoudt tot de professionele vertalingen is er tot nu toe nog maar weinig onderzoek gedaan naar de semantiek in de vertalingen. Professionele vertalers, amateurvertalers en vertaalmachines hebben allemaal een andere achtergrond en maken verschillende semantische keuzes om de boodschap van de brontekst over te brengen in de vertaling. Aan de hand van een analyse van *After* van Anna Todd is onderzocht dat professionele vertalers de context beter begrijpen dan amateurvertalers en vertaalmachines en dat komt vooral doordat zij meer expertise hebben en een betere woordenschat. Bovendien kunnen de amateurvertalers beter inschatten wat er wel en niet in de vertaling moet staan en wat eventueel weggelaten kan worden. Opmerkelijk is echter wel dat ChatGPT hier ook goed in is en soortgelijke keuzes maakt als de menselijke vertalers. Google Translate daarentegen begrijpt de context minder goed en kan niet afwijken van de brontekst om zo de boodschap beter over te brengen in de vertaling.

1. Introductie

De huidige trend laat zien dat jongeren vandaag de dag steeds minder lezen (Stichting Lezen, 2021). Waar 65-plussers gemiddeld een uur en 22 minuten per dag lezen, is dat bij 13- tot 19-jarigen slechts gemiddeld 14 minuten per dag. Bovendien nam tussen 2013 en 2018 de leestijd van jongeren met bijna 40% af (Stichting Lezen, 2024). Althans, de leestijd van papieren boeken, want online lezen jongeren juist erg veel. De manier waarop er wordt gelezen, is veranderd door de opkomst van nieuwe apparatuur, zoals smartphones, e-readers en tablets (Wennekers, Huysmans & De Haan, 2018, p.24). De leestijd op verschillende schermen wordt aangegeven in afbeelding 1 (Wennekers, Huysmans & De Haan, 2018, p.45).

Afbeelding 1: Verdeling van de leestijd op verschillende schermen, bevolking van 13 jaar en ouder, 2015 (in minuten)

In vergelijking met 2015 neemt het lezen op papier dus steeds verder af, maar tegelijkertijd neemt het lezen op andere apparaten, zoals de e-reader, tablet en smartphone, niet zo snel toe om de afname van papieren boeken te overstijgen. Tussen 2015 en 2018 werd maar 1 minuut meer gelezen vanaf een e-reader of ander scherm (Schaper, Wennekers & De Haan, 2019). Toch wordt uit afbeelding 1 wel duidelijk hoe het kan dat jongeren vooral online lezen, aangezien een smartphone gemakkelijk overal mee naartoe kan worden genomen (Anggitasari, Tarwana, Febriani & Syafryadin, 2020, p.190).

Ook in de vertaalwereld speelt technologie een steeds grotere rol. Guerra Martínez (2003, p.14) stelt zelfs dat ‘these days, technology is not only a reality but also a necessity in translation’.

Toch stelt ze ook dat computers enkel een hulpmiddel bieden voor professionele menselijke vertalers en dat ze niet als vervanger dienen. Desondanks heeft de ontwikkeling van technologie ook het vertaalproces van amateurvertalers beïnvloed, aldus Dragana en Cerović (2021, p.310). Door de vele vertaalmiddelen die online beschikbaar zijn kunnen niet-professionele vertalers toch goed uit de voeten als zij een vertaling willen maken. Dit zorgt ervoor dat amateurvertalers in een soortgelijke setting werken als professionele vertalers en daardoor krijgen klanten en leken het idee dat vertalen iets is dat iedereen kan met behulp van een vertaalmachine (Salonen, 2023, p.3). Toch moet hier wel enige nuance in worden aangebracht. Volgens Lagoudaki (2008, p.266) heeft de doorsnee gebruiker van een vertaalmachine niet dezelfde eisen als een vertaler. Vertalers gebruiken een vertaalmachine vooral om een idee te krijgen van wat de tekst betekent en om een snelle vertaling te krijgen, maar het eindproduct moet alsnog foutloos zijn. De vertaalmachine dient dus nog niet als hoofdstrategie om een brontekst te vertalen. Althans, niet bij professionele vertalers.

Er is al vaker onderzoek gedaan naar de vertaalstrategieën die amateurvertalers gebruiken voor het vertalen van verhalen en ondertiteling. Zo hebben Ćuzović en Cerović in 2021 (p. 329-330) onderzoek gedaan naar de vertaalstrategieën die amateurvertalers gebruiken bij het vertalen van cultuurspecifieke elementen in de populaire sitcom *Still Open All Hours*. Uit de resultaten kwam naar voren dat amateurvertalingen vaak de namen van personages behouden, maar ook dat ze erg gericht zijn op de brontekst en broncultuur. Ook kwam naar voren dat amateurvertalers vaak weinig kennis hebben van de regels van ondertiteling en van vertaalstrategieën in het algemeen. Vaak vertalen ze culturele aspecten wel goed voor het doelpubliek, maar de broncultuur blijft hier vaak toch nog een beetje in doorschemeren als deze Engelstalig is en wordt vertaald naar een minder dominante taal. In de meeste gevallen is de woordkeuze van de vertaler niet van grote invloed op het verloop van het verhaal en is het zelfs zo dat de amateurvertalers ervoor kiezen om humor op een goede wijze over te brengen aan het doelpubliek zodat de boodschap van de tekst gelijk blijft. Uit dit onderzoek komt dus eigenlijk naar voren dat amateurvertalers weinig tot geen kennis hebben van vertaalstrategieën, maar daardoor juist wel extra veel aandacht besteden aan elementen die zij belangrijk vinden om over te brengen op het doelpubliek. De tekstkenmerken die ervoor zorgen dat de tekst goed wordt overgebracht, worden dus wel opgepikt door de amateurvertalers en in de vertaling zo verwoord dat het doelpubliek de originele stijl van het verhaal meekrijgt.

Veel van deze ondertitelingen door amateurvertalers worden in online vertaalgemeenschappen gemaakt en gedeeld. Een onderzoek van Rogl uit 2024 (p.128) naar de dynamiek binnen online amateuristische vertaalgemeenschappen biedt nuttige inzichten in de manier waarop deze vertalers hun eigen vertaalmethode beoordelen en hoe zij normatieve ideeën formuleren over hun eigen activiteiten. Deze ideeën gaan vaak tegen elkaar in en Rogl onderzoekt hoe deze botsingen in de gemeenschap tot uiting komen en worden opgelost. De meest centrale

opvattingen in de gemeenschap worden vaak tot de manier van voorkeur uitgekozen en verdringen daardoor de andere ideeën. Doordat de dominantste opvattingen die het vaakst worden geplaatst worden doorgedrukt, moeten amateurvertalers met een ondergeschikte mening zich aanpassen aan de rest. Hun vertaalstrategie en werkwijze wordt hierdoor beïnvloed en vaak zijn zij genoodzaakt om hun vertaalproces aan te passen om de wensen van de fangemeenschap tegemoet te kunnen komen.

Wattpad is ook zo'n onlinegemeenschap, waarin schrijvers en lezers veel interactie met elkaar hebben. Dit is een platform waarop gebruikers verhalen kunnen schrijven en lezen. Ook *After* van Anna Todd is inmiddels een zeer populair verhaal onder jongeren en er zijn al vijf verfilmingen van de verschillende delen in de boekenreeks verschenen. Het verhaal over Hardin Scott en Tessa Young is als Wattpad-verhaal ontstaan toen Anna Todd in 2013 het verhaal schreef onder het pseudoniem *@imaginator1D* (2013) als fan-fictionverhaal over de zanger Harry Styles uit de band One Direction (Hoch, 2022, p.120). De fan fiction is gebaseerd op Harry Styles (Hardin) en Anna Todd zelf (Tessa) (Singh, Khurshid & Manvi, 2024, p.410). Verschillende Wattpad-gebruikers hebben het verhaal inmiddels vertaald en ook gepubliceerd op het platform, waaronder *@marxxx* (2013), *@MILAxHEART* (2019) en *@dixtionier4life* (2014).

Het is niet de eerste keer dat amateurvertalers ervoor zorgen dat er snel een vertaling van een geliefd werk komt. Toen de HBO-serie *Game of Thrones* net werd uitgezonden in 2011, verscheen in Tsjechië een dag later al de aflevering met Tsjechische ondertiteling. Deze ondertiteling werd verzorgd door een amateurvertaler genaamd *hlawoun*, wat staat voor 'kracht uit de natuur' en 'orkaan', omdat hij zo snel werkte. *Hlawoun* was destijds een 42-jarige leraar op de middelbare school, die vertaalde in zijn vrije tijd. Volgens Švelch (2013, p.307-308) was hij dus geen beginner en had hij al wat ervaring met vertalen, omdat hij voor *Game of Thrones* al zo'n 600 ondertitels had vertaald. Desalniettemin geeft het aan dat amateurvertalers in trek zijn en dat er online steeds meer mogelijk is als vertaler zonder professionele opleiding.

Echter heeft ook de opkomst van vertaalmachines invloed op het vertaalkvak. Waar onderzoek naar machinevertalingen aan het begin van de eenentwintigste eeuw voornamelijk was gericht op de mogelijkheden en eventuele bedreiging voor professionele menselijke vertalers, is de focus verschoven naar de kwaliteit van machinevertalingen en of vertaalmachines de toekomst vormen. Bij vertalen draait het om het overbrengen van de boodschap van de brontekst in een nieuwe doelcultuur en -taal. Vertalers moeten nadenken over de manier waarop ze dit doen en met welke woorden zij de boodschap het beste kunnen brengen. Toch is er tot nu toe nog maar weinig onderzoek gedaan naar het verschil in de semantische keuzes die de verschillende vertalers maken. Deze keuzes bepalen de boodschap van de tekst en zijn dus erg belangrijk voor het doelpubliek. De vraag is daarom welke verschillen er nu eigenlijk bestaan in de keuzes die amateurvertalers, vertaalmachines en professionele vertalers maken om de boodschap van de brontekst over te

brengen. Ook is het maar de vraag of hierdoor een zo dusdanig groot verschil optreedt in de boodschap, dat de vertaling niet meer een weerspiegeling van de brontekst is. Om antwoord te kunnen vinden op deze vragen zal dit onderzoek zich richten op het beantwoorden van de volgende onderzoeksvraag:

Hoe vertonen professionele vertalers, amateurvertalers en vertaalmachines verschillen en overeenkomsten bij het maken van semantische keuzes?

De hypothese luidt dat het verschil tussen de professionele vertaler en de beide amateurvertalers en vertaalmachines het grootste zal zijn. Bovendien wordt verwacht dat de vertaalmachines de minste goede semantische keuzes maken in de vertaling.

In dit onderzoek gaat het dus niet zozeer om de kwaliteit van de gehele vertaling als eindproduct, maar om de keuzes die worden gemaakt om de boodschap van de brontekst over te brengen in de doeltekst. Om dit te kunnen onderzoeken wordt in het eerste hoofdstuk gekeken naar wat een semantische vertaling precies is en welke semantische keuzes kunnen worden gemaakt. In dit hoofdstuk worden ook de verschillende professionele vertaalstrategieën behandeld, die zijn opgesteld door toonaangevende vertaalwetenschappers. In het tweede hoofdstuk wordt ingegaan op het concept van amateurvertalingen en hoe dit precies in zijn werk gaat met bijvoorbeeld fan fiction en fansubbing. Het derde hoofdstuk gaat in op de vertaalmachines en diens vertaalaanpak. Daarna volgen de resultaten met een uitgebreide beschrijving van de gemaakte analyse. Deze resultaten worden in de discussie nader geanalyseerd en tot slot wordt er antwoord gegeven op de gestelde onderzoeksvraag in de conclusie.

2. Mogelijke vertaalkeuzes

In dit hoofdstuk wordt gedefinieerd wat een semantische vertaling precies inhoudt en hoe kan worden beoordeeld of het beoogde doel van de vertaling is bereikt. Ook wordt ingegaan op de verschillende vertaalstrategieën om het beoogde doel van een vertaling te kunnen realiseren.

2.1 Wat is een semantische vertaling?

Een vertaling moet dienen om de boodschap uit de brontaal over te brengen in de doeltaal. De lezer van de doeltaal moet de boodschap kunnen begrijpen die door de originele auteur van de brontekst werd bedoeld. Een semantische vertaling wordt gezien als de vertaling die het meest accuraat de boodschap kan overbrengen in de doeltaal (Rietveld & Van Hormelen, 2019, p.1). Volgens Gu (2023) is een semantische vertaling bovendien objectiever dan een communicatieve vertaling. Waar een communicatieve vertaling zich vooral richt op het effect en niet zozeer op de inhoud is voor een semantische vertaling de accuraatheid belangrijk, net als de cultuur van de brontaal en de originele auteur. Het symbolisme en de expressieve elementen uit de brontekst moeten begrepen kunnen worden door het doelpubliek, waardoor het de taak van de vertaler is om ervoor te zorgen dat deze ook daadwerkelijk begrijpelijk zijn. Het gaat dus vooral om de woorden zelf (The Open University, z.d.).

Een semantische vertaling is dus een benadering die de brontekst nauw volgt en die ervoor zorgt dat de bedoelde boodschap behouden blijft zonder dat deze verkeerd kan worden begrepen (Translation Times, z.d.). Volgens Gao (2024, p.389) kan de semantiek van een vertaling worden begrepen als 'the composition of the content expressed in various languages'. Het is een lastig concept dat niet met één categorie kan worden gedefinieerd. In het vervolg van dit hoofdstuk wordt gekeken naar de manier waarop een vertaling het beoogde doel kan behalen.

2.2 De evaluatiemethode van Mossop

Er bestaan allerlei verschillende theorieën en modellen om te bepalen of een vertaling het beoogde doel bereikt, maar in dit onderzoek staat de methode van Brian Mossop centraal. Vertalen begint bij de brontekst. Zo kan een slechte brontekst volgens Mossop (1995, p.4) voor vertaalproblemen zorgen, wat extra werk bezorgt voor de vertaler. Bij een slechte brontekst moet de vertaler zich ook nog afvragen of de tekst slecht geschreven is of dat de vertaler zelf niet de informatie heeft die lezers van de brontekst zouden moeten bezitten of beschikbaar moeten hebben. Zulke moeilijkheden kunnen ontstaan door onbekende terminologie, phraseologie, acronymien, neologismen, concepten, ideologieën, genres, grammatica of afhankelijkheid van een andere tekst of een afbeelding. Voor

dergelijke moeilijke teksten is onderzoek doen vereist. Een brontekst met veel fouten kan bovendien ontstaan door het verkeerd kopiëren en plakken van een tekst of door te veel of te weinig woorden te verwijderen of bij te schrijven na het aanpassen van de zin.

Naast een correcte brontekst is ook de interpretatie van deze brontekst door de vertaler van groot belang. Mossop (1995, p.4) vindt het belangrijk dat de interpretatie van een brontekst goed is als de vertaling hiervan gepubliceerd gaat worden. Bij teksten die puur vertaald worden voor de informatie die het bevat, is het acceptabel als een korte passage her en der niet goed wordt geïnterpreteerd. De mate van begrip kan daarom lager liggen bij een informatieve tekst dan bij een tekst die wordt gepubliceerd. Bovendien kan een ambigue passage ook ambigu vertaald worden, waarbij de vertaler geen specifieke interpretatie hoeft te maken en de lezer zelf kan laten besluiten wat de originele schrijver hier bedoelde. Mossop houdt hiervoor de volgende vraag aan: 'Do we need to know what exactly was intended here in order to translate? If not, then there is no translation problem'.

Een goede vertaling produceren vergt dus inspanning en correct materiaal om mee te werken. Bovendien is een juist interpretatie van de brontekst essentieel en moet deze juist worden omgezet in de vertaling. Dit kan met vertaalstrategieën.

2.3 Een greep uit de professionele vertaalstrategieën

Vertaalstrategieën zijn volgens Gideon Toury een manier om aan de eisen van een vertaling te proberen voldoen (Van Leuven-Zwart, 1988, p.705). Inmiddels zijn er meerdere overzichten ontwikkeld met daarin alle mogelijke vertaalstrategieën die in de loop der decennia zijn geanalyseerd. Zo hebben Vinay en Darbelnet in 1958 een lijst met zeven overkoepelende categorieën opgesteld. Op deze lijst staan leenvertaling, calque, letterlijke vertaling, transpositie, modulatie, equivalentie en adaptatie (Tadeusz Waliński, 2015). Veel van deze vertaalstrategieën komen overeen met andere overzichten, zoals bijvoorbeeld van Peter Newmark die de verschillende vertaalmethoden in groepen heeft opgedeeld:

- Woord-voor-woord-vertaling, waarbij het woord uit de brontekst hetzelfde blijft in de doeltekst.
- Letterlijke vertaling: de vertaling gebruikt het equivalent dat het meeste op het woord uit de brontekst lijkt
- 'Faithful'-vertaling: contextuele betekenis uit de brontekst wordt in de doeltekst weergegeven, wat betekent dat de boodschap van de brontekst hetzelfde blijft in de doeltekst

- Semantische vertaling: de esthetische waarde wordt in acht genomen en deze methode is flexibeler en creatiever. De boodschap van de brontekst wordt door de vertaler aangepast zodat deze goed in de doeltekst past.
- Adaptatie: wordt doorgaans gebruikt voor toneelstukken en poëzie, want dit wordt gezien als de meest vrije vorm van vertalen. De cultuur van de brontekst wordt herschreven in de cultuur van de doeltekst.
- Vrije vertaling: doorgaans een geparafraseerde tekst die veel langer is dan de brontekst en die ook niet de vorm heeft van de brontekst (Čožíková, 2018, p.13)

Het indelen in grotere groepen die vervolgens weer in kleinere subcategorieën uitmonden is geen onbekend begrip. Ook Mossop (2020, p.139-142) hanteert deze techniek en heeft vijf groepen met vertaalproblemen opgesteld, die gaan over het overzetten, de inhoud, de taal, de presentatie en de specificaties. Binnen deze groepen zijn er in totaal veertien parameters die revisoren kunnen gebruiken om een vertaling te verbeteren. Om de semantische keuzes te kunnen beoordelen zijn voornamelijk groep A ('Problems of meaning transfer')¹, B ('Problems of content')² en C ('Problem of language and style')³ van belang. De vertaling moet zo accuraat zijn als nodig is om de tekst goed te kunnen begrijpen, maar niet alles hoeft zo accuraat mogelijk te zijn, aldus Mossop. Bovendien wordt geacht dat vertalers alle boodschappen uit de brontekst overdragen in de vertaling en daarbij niets weglaten of toevoegen. Toch moet dit ook niet te letterlijk opgevat worden en gaat het alleen om de relevante boodschappen. Het juist uitvoeren van deze parameters zorgt ervoor dat de boodschap van de brontekst goed wordt overgebracht in de doeltekst.

Ook Andrew Chesterman heeft vertaalstrategieën opgesteld, waarbij hij onderscheid maakt tussen begrips- en productiestrategieën. De begripsstrategieën zijn afhankelijk van de analyse van de brontekst en worden bepaald door de vertaalopdracht. De productiestrategieën zijn in zekere zin het

¹ 1. Does the translation adequately reflect the message of the source text? (Accuracy)

2. Have any elements of the source text been left out without warrant, or left in the source language without justification? Have unwarranted additions been made? (Completeness)

² 3. Does the sequence of ideas make sense? Do any passages manifest logical errors? (Logic)

4. Are there any factual, conceptual or mathematical errors? (Facts)

³ 5. Does the wording of each sentence clearly relate it to the wording of the previous sentence? Is each sentence structured to focus its new and important information? Are the relationships among the parts of each sentence clear? Are there awkwardly structured or overly wordy sentences? (Smoothness)

6. Is the language suited to the users of the translation, the use they will make of it, and the medium in which it will appear? Is the right register being used? Is the tone right? (Tailoring)

7. Is the language suited to the genre? Does the phraseology match that used in original target-language texts on the same subject? Has correct terminology been used? (Sub-language)

8. Are individual words being used in a meaning they actually have in the target language? Are all the word combinations idiomatic? Does the translation observe the stylistic and rhetorical preferences of the target language? Are any words or phrases being used in rare or archaic meanings without warrant? (Idiom)

9. Have the rules of grammar, spelling, punctuation, house style and correct usage been observed? (Mechanics)

resultaat van de begripsstrategieën, want ze zijn afhankelijk van de manier waarop de vertaler tot een passende doeltekst komt. Uiteraard verandert een brontekst altijd als deze in een andere taal wordt vertaald, maar het gaat veel meer om de verschuivingen die tijdens het omzetten naar de andere taal plaatsvinden. Om tot zijn eigen overzicht te komen heeft Chesterman gebruikgemaakt van de classificaties van onder andere Catford, Malone, Vinay en Darbelnet, Nida en Van Leuven-Zwart. Zo zijn er drie hoofdgroepen met strategieën ontstaan: syntactisch/grammaticaal, semantisch en pragmatisch. In dit onderzoek spelen de semantische strategieën de hoofdrol. Chesterman geeft wel als noot mee dat deze strategieën niet eenduidig zijn en ook overlap hebben met elkaar en vaak ook tegelijkertijd voor kunnen komen (Chesterman, 2010, p.153-154). De tien semantische strategieën die Chesterman heeft opgesteld, luiden als volgt:

- S1: Synonymie, waarbij voor het 'niet voor de hand liggende' equivalent wordt gekozen, maar een synoniem om bijvoorbeeld herhaling te voorkomen.
- S2: Antonymie, waarbij de vertaler een antoniem kiest en dit met een ontkennend element verbindt.
- S3: Hyponymie, wat bestaat uit drie subcategorieën met hyperoniemen.
- S4: Tegengelen, waarmee woordparen worden bedoeld die in dezelfde situatie vanuit een andere invalshoek wordt beschreven.
- S5: Verandering van abstractieniveau, waarbij de vertaler voor elementen uit de doeltekst voor een ander abstractieniveau kan kiezen, waardoor deze concreter of abstracter wordt dan de brontekst.
- S6: Verandering in distributie, waarbij verandering optreedt in het aantal elementen waaruit een semantisch component is opgebouwd.
- S7: Verandering in nadruk, waarbij de vertaler ervoor kiest om iets sterker of minder sterk te benadrukken in de doeltekst.
- S8: Parafrase, wat zorgt voor een doeltekst die kan worden omschreven als vrij, losjes of zelfs ondervertaald.
- S9: Verandering van troep, wat bestaat uit drie subcategorieën met tropen, zoals metaforen.
- S10: Andere semantische veranderingen, waaronder alle verschillende soorten modulaties kunnen vallen, zoals de verandering van een (fysieke) betekenis. (Chesterman, 2010, p.162-167).

Chesterman hanteert dus een vrij omvangrijke categorisatie van vertaalstrategieën. Wanneer deze niet goed worden gebruikt, kunnen er fouten optreden in de vertaling. De foutcategorieën van de MQM typologie vormen een aanvulling op de vertaalstrategieën van Chesterman.

MQM (Multidimensional Quality Metrics) (z.d., b) is een methode om de vertaalkwaliteit te kunnen beoordelen en het biedt een gestructureerde manier om naar een vertaling te kijken. Daarbij wordt gekeken naar de gehele tekst, maar ook naar specifieke fouten in de vertaling. Bovendien kunnen de foutcategorieën een indicatie geven van de impact van bepaalde keuzes in de vertaling en of deze ervoor zorgen dat het beoogde doel van de vertaling wordt behaald. Aan de hand daarvan kan dan besloten worden of de gemaakte fouten moeten worden gecorrigeerd. MQM biedt een flexibele methode die gemakkelijk kan worden gecombineerd met andere modellen voor de beoordeling van kwaliteit (Lommel, Uszkoreit & Burchardt, 2014, p.458). De lijst met foutcategorieën is namelijk afgeleid van bestaande modellen voor de kwaliteitsevaluatie, aangevuld met de problemen die automatische tools voor het controleren van de kwaliteit hebben gevonden. Uiteindelijk komt daar de volgende indeling van categorieën uit voort (Macken, Tezcan & De Wilde, 2024, p. 8), die in afbeelding 2 wordt weergegeven.

- **Terminology**
 - Inconsistent with terminology source
 - Inconsistent use of terminology
 - Wrong term
- **Accuracy**
 - Mistranslation
 - Overtranslation
 - Undertranslation
 - Addition
 - Omission
 - Do not translate
 - Untranslated
- **Linguistic conventions**
 - Grammar
 - Punctuation
 - Spelling
 - Unintelligible
 - Character encoding
- **Style**
 - Organization style
 - Third-party style
 - Language register
 - Awkward style
 - Unidiomatic style
 - Inconsistent style
- **Locale conventions**
 - Number format
 - Currency format
 - Measurement format
 - Time format
 - Date format
 - Address format
 - Telephone format
 - Shortcut key
- **Audience appropriateness**
- **Design and Markup**

Afbeelding 2: Overzicht van MQM typologie

De foutcategorie ‘Terminology’ omvat fouten die betrekking hebben op de gekozen term en of deze wel in de context van de doelttekst past. Ook als het geen correct, normatief equivalent is van de term uit de brontekst wordt dit als fout aangemerkt. Daarnaast is het wenselijk dat er consistentie in de termen wordt gebruikt als de context daarom vraagt. Als een term helemaal niet goed in de context past, moet dit ook als fout worden bestempeld (MQM, a). Naast de ‘Terminology’ zijn ook de ‘Accuracy’ en ‘Style’ belangrijke foutcategorieën die mede bepalen of de semantiek van de brontekst wordt overgedragen in de doelttekst. De categorie ‘Accuracy’ richt zich vooral op het vertalen van de inhoud van de brontekst. Door te veel toe te voegen of weg te laten kan de oorspronkelijke boodschap van de brontekst niet goed worden overgebracht. Ook ‘Style’ is belangrijk voor de semantiek. Als de tekst niet duidelijk is geschreven, kan dit afleiden van de werkelijke boodschap en op die manier niet het beoogde doel vervullen (MQM, b).

Net als Chesterman zijn er nog veel meer vertaalwetenschappers die vertaalstrategieën hebben opgesteld, maar vele hanteren een algemene lijst zonder specifieke indeling in syntactische, semantische en pragmatische strategieën. Om die reden is ervoor gekozen om de semantische vertaalstrategieën van Chesterman als basis te nemen voor het onderzoeken van de semantische keuzes die de verschillende vertalers maken. In de methode wordt het analysemodel nader toegelicht.

3. De wereld van de amateurvertaler

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de platforms waar amateurvertalers zich begeven en naar de tekstsoorten waar zij zich voornamelijk mee bezighouden. Ook wordt inzicht verworven in de manier waarop amateurvertalers te werk gaan, maar eerst moet worden bepaald wat een professionele vertaler precies is.

3.1 Professional of amateur?

Het is lastig om te bepalen wanneer iemand een professionele vertaler is en niet een amateurvertaler. Expertise kan hierbij een belangrijk element zijn. Dimitrova definieert het proces richting vertaalexpertise als volgt:

translation ability can develop into translator competence, through formal learning and training and/or through gaining practical professional experience. Translator competence can develop into translation expertise (Salonen, 2023, p.7).

Hoe meer expertise en ervaring een vertaler dus heeft, hoe professioneler deze is. Iedereen die twee talen spreekt/kent, kan vertalen, maar professionele vertalers hebben de skills, ervaring en kennis om te vertalen met een doel en om de klant te voorzien in zijn behoeften van een vertaling. Toch is het ontzettend lastig om te bepalen wanneer iemand als professional kan worden bestempeld. Een opleiding tot vertaler is bijvoorbeeld niet noodzakelijk om een professionele vertaler te worden, maar gek genoeg is een opleiding wel een belangrijk kenmerk van een professionele vertaler, want de methoden en normen die tijdens een opleiding worden geleerd worden ook door niet-professionele vertalers gebruikt. Een belangrijke graadmeter is bovendien ook of de vertaler betaald krijgt. Als een professionele vertaler niet betaald krijgt voor een vertaling, betekent dat nog niet gelijk dat deze een amateur is, maar andersom betekent het nog niet dat een amateurvertaler direct een professionele vertaler is als deze betaald krijgt voor een vertaling (Salonen, 2023, p.8).

Salonen (2023, p.23) definieert een professionele vertaling als 'translation work done for a living by a person with knowledge, experience and/or education in translation and they can therefore differentiate themselves as people with an understanding of the ethics and norms of translation'.

Een professionele vertaler is dus een linguïst, die gekwalificeerd, opgeleid en ervaren is in de wetenschap van schrijven en interpreteren. Ze kunnen de nuances van een tekst begrijpen en overbrengen in een andere taal, die verder reikt dan enkel een letterlijke vertaling (Vikram, 2021). Zo heeft Čožíková (2018) onderzoek gedaan naar de Tsjechische vertaling van de serie *The Walking Dead*, die zowel door een professionele vertaler als een amateurvertaler vertaald is. Uit de resultaten kwam naar voren dat de professionele vertaler betere keuzes maakte wat betreft de woorden en

termen, wat volgens Čožíková (2018, p.54) te maken had met de bredere vocabulaire dan de amateurvertaler. Toch vertaalde de amateurvertaler sommige boodschappen juist beter dan de professionele vertaler, omdat hij als fan van de serie meer kennis heeft van het verhaal en de achtergrond. Grammaticaal valt ook op dat de professionele vertaler meer ervaring heeft dan de amateurvertaler, zoals naar voren komt in de keuze van formeel van informeel aanspreken. Toch paste de vertaling van de amateurvertaler vaak beter in de situatie, omdat de zinnen meer een geheel vormden en de boodschap van de brontekst ook echt werd overgebracht in de doeltekst. De samenhang van de tekst was bij de professionele vertaler minder goed en ook de betekenis van de brontekst werd op sommige punten verkeerd geïnterpreteerd.

Inmiddels uiten professionele vertalers steeds vaker zorgen over de ontwikkeling van amateurvertalers als bedreiging voor hun eigen positie. Bovendien wordt het beeld van de buitenwereld van wat het vertaalkvak inhoudt steeds verder versimpeld, omdat steeds meer mensen ook zonder opleiding aan de slag kunnen met vertalen (O'Hagan, 2011, p.15). Ook door de opkomst van online vertaalgemeenschappen gebeurt dit steeds meer. In het volgende deelhoofdstuk wordt hier verder op ingegaan.

3.2 Online vertaalgemeenschappen

In de afgelopen jaren is er steeds meer aandacht gekomen voor digitale vertaalfenomenen en online vertaalgemeenschappen worden nu veel meer onderzocht (Rogl, 2024, p.111). Door de opkomst van technologie zal de toename van niet-professionele vertalers alleen maar toenemen, volgens Jiménez-Crespo (2020, p.23). Voor online vertaalgemeenschappen is het internet heel belangrijk. Het brengt niet alleen mensen samen, die anders geografisch gezien nooit met elkaar in aanraking waren gekomen, maar het zorgt er ook voor dat grote bestanden tekst of video gemakkelijk kunnen worden gedeeld met anderen (Pym, Orrego-Carmona & Torres-Simón, 2016, p.42).

Steeds meer Chinese webnovels worden naar het Engels vertaald. Vooralsnog is het vertaalniveau vrij laag en staan er nog veel problemen in de vertalingen, zoals missende betekenissen, onjuiste vertalingen en zelfs machinevertaling gebruiken zonder deze nog te editen. De meeste vertalers vertalen woord voor woord zonder de vertaling aan te passen aan de context van de doeltaal (Zhao, 2021, p.4). Online vertaalgemeenschappen bepalen vaak hun eigen, vaak tegenstrijdige, ideeën van wat een vertaling voor hen betekent en wat voor gemeenschap zij willen zijn (Rogl, 2024, p.112).

Bovendien hebben deze platformen een geheel eigen gemeenschap, waarin gebruikers/leden met elkaar communiceren en feedback kunnen geven. Vadde heeft onderzoek gedaan naar de meningen op deze platformen. De opkomst van sociale media en het internet hebben er namelijk voor gezorgd dat 'iedereen' de mogelijkheid heeft om zijn/haar mening te uiten over in dit geval

online gepubliceerde verhalen. Toegang tot deze platformen is gratis en iedereen kan een account aanmaken, waarna zij opmerkingen kunnen plaatsen. Door deze sociale netwerken en online gemeenschappen raken amateurvertalers en professionele vertalers steeds meer met elkaar verweerd en wordt de traditionele opvatting van literatuur en verhalen steeds meer aangepast naar de opvatting van online critici. Doordat er online steeds meer beschikbaar is krijgen amateurvertalers ook steeds meer toegang tot de middelen die professionele vertalers gebruiken, waardoor zij steeds dichterbij elkaar komen te staan in hun werkwijze en vooral ook in de hulpmiddelen die zij gebruiken. De keerzijde van deze steeds nauwere band tussen professionele en amateurvertalers is echter wel dat professionele vertalers volgens Vadde (2017, p.28 & 49-50) ook steeds meer amateuristische werkwijzen gebruiken, zoals crowdsourcing en online samenwerking om zo tot een vertaling te komen en om hun publiek erbij te betrekken. De nauwe samenwerking met de lezers wordt ook op het platform Wattpad bewerkstelligt.

3.2.1 Wattpad

Een van de bekendste platforms voor het online lezen en schrijven van verhalen is Wattpad, waar dagelijks zo'n 64.000 hoofdstukken en verhalen worden gepubliceerd, die jaarlijks door vierennegentig miljoen gebruikers worden gelezen en geschreven (Wattpad, 2023). Volgens de *International Business Times* is Wattpad ook wel het 'YouTube of Stories'. In 2006 werd Wattpad opgericht door de Canadezen Allen Lau en Ivan Yuen en tot vandaag de dag is het nog altijd het grootste schrijversplatform voor amateurs. In 2016 had het platform meer dan veertig miljoen gebruikers (Vadde, 2017, p.36).

Op Wattpad kunnen gebruikers veelal gratis toegang krijgen tot elkaars verhalen en hoeven zij ook niet zelf bij te dragen door eigen verhalen te publiceren. Ze kunnen dus simpelweg alleen als lezer gebruikmaken van het platform. Doordat het platform goed te bereiken valt via smartphones en andere mobiele apparaten is het ook altijd en overal toegankelijk. Vadde (2017) vergelijkt deze ontwikkeling zelfs met de uitvinding van de drukpers door Gutenberg in de vijftiende eeuw, de mechanisatie van automatisch printen in de negentiende eeuw en de verspreiding van goedkope paperbacks in de twintigste eeuw. Bovendien is het op Wattpad mogelijk om anoniem als schrijver te werk te gaan. Zo kan iemand zichzelf verbeteren zonder de druk van de buitenwereld of bekendheid van diens naam. Het is dus een zeer laagdrempelige manier om in verbinding te komen met de lezers en om op een relatief prettige manier kritiek en verbeterpunten te ontvangen om zo beter te worden (Vadde, 2017, p.38). Op Wattpad kunnen schrijvers en lezers met elkaar sparren over het verhaal en door de directe communicatie kunnen schrijvers direct feedback ontvangen op hun verhaal en de nodige aanpassingen doen (Singh, Khurshid & Manvi, 2024, p.416).

Toch kunnen schrijvers op het platform niet ongeremd te werk gaan en kunnen zij wekelijks maar één hoofdstuk online zetten. Hierdoor zorgt Wattpad ervoor dat lezers iedere week weer terugkomen, omdat zij graag willen weten hoe het verder gaat. De website krijgt daardoor meer bezoekers en interactie, omdat de lezers met elkaar in gesprek kunnen gaan over wat er tot dan toe in het verhaal gebeurd is. In de opmerkingen wordt gespeculeerd, geadviseerd over het verdere verloop van het verhaal, worden wensen geuit voor de rest van het verhaal en wordt af en toe wat kritiek geuit. Doordat de schrijver en lezers zo dicht bij elkaar staan, verdwijnt de lijn tussen een verhaal schrijven en publiceren eigenlijk ook. Het valt allemaal samen en gebeurt tegelijkertijd. Amateurschrijvers op Wattpad kunnen daarom al een hele schare fans achter zich verzamelen voordat ze ook maar een boek hebben afgerond (Vadde, 2017, p.37). Veel van deze fans worden ook verworven door de vele fan fiction die op Wattpad wordt gepubliceerd.

3.3 Fan fiction

De oudste online schrijfgroepen zijn vaak georganiseerd rondom fan fiction. Vadde omschrijft dit als 'a genre in which the erotic bonds created by an artwork are paramount. Broadly speaking, fan fiction rewards fantasy over critique and attachment over detachment as modes of reader engagement' (Vadde, 2017, p.34). Fan fiction is een interactieve manier van fans om op creatieve manier met elkaar te communiceren over hun favoriete boeken, films, games of tv-series bijvoorbeeld (Syed, 2023, p.98). Fans gaan dan aan de slag met het plot of bepaalde personages uit hetgeen waar ze zo fan van zijn (Singh, Khurshid & Manvi, 2024, p.403). Bovendien wordt het gebruikt om emotionele reacties op bronteksten te uiten om het zo beter te kunnen begrijpen. Ook stimuleert fan fiction de creativiteit van de schrijver en is een perfecte tekst minder belangrijk dan het proces (Geraghty, Chin, Morimoto, Jones, Busse, Coppa, Santos & Stein, 2022, p.2-3). Fan fiction kent namelijk geen vaste regels en wordt gedreven door passie voor een bepaald onderwerp of fenomeen. Het weerspiegelt de band die lezers hebben met hun favoriete werken en laat goed zien van welke plekken, personages of onderwerpen lezers het meeste fan zijn (Singh, Khurshid & Manvi, 2024, p.416).

Fans schrijven vaak over hun eigen persoonlijkheid in fan fiction en proberen zo een band te vormen met het personage waar ze fan van zijn. Ook in *After* kan dit volgens Singh, Khurshid en Manvi (2024, p.413) het geval zijn en kan de boekenreeks een weerspiegeling zijn van de eigen behoeften, emotionele ervaringen en problemen van Todd. Op de middelbare school leerde Todd namelijk haar man kennen en al snel na het behalen van hun diploma stapten ze in het huwelijksbootje. Haar man was werkzaam in het leger en moest verhuizen naar Texas, waardoor Todd gedwongen mee moest en weinig om handen had. Ze stortte zich toen in de fanwereld van de

boyband One Direction. Van daaruit begon ze te schrijven over de relatie tussen twee jongen mensen die uitzoeken wie ze zijn en wat een volwassen relatie inhoudt.

Veel fan fiction wordt ook vertaald door amateurs. Volgens Salonen (2023, p.23) kan een fanvertaling worden gedefinieerd als de vertaling van een gratis product door fans, dat gratis aan andere gebruikers van het product wordt aangeboden, maar zonder toestemming van de originele eigenaar om dit te doen. Onderzoek naar amateurvertalingen heeft zich tot nu toe vooral gericht op 'fansubbing' en 'gamification' (Chou, Xiang & Liu, 2024, p.2). In het volgende deelhoofdstuk wordt dieper ingegaan op het concept van fansubbing.

3.4 Fansubbing

Waar fansubbing in de beginfase voornamelijk over Japanse anime ging, is het concept inmiddels uitgegroeid tot verschillende genres en talen. Waar het vroeger om 'van fans voor fans' draaide, is het nu meer 'van fans voor iedereen' (Leksawat, 2022, p.118). De eerste ondertitels van amateurvertalers verschenen in de jaren 1980 en werden 'fansubs' genoemd. Deze vertaling werd gemaakt door fans van een Japanse animecartoon (Ćuzović & Cerović, 2021, p.310). Mitchell-Schuitevoerder (2015, p.2913) definieert fansubbers als 'fans who subtitle films in groups, they do not charge for their services, but do not necessarily have any translation qualifications'. Wat ze allemaal met elkaar gemeen hebben, is dat het niet-professionele ondertitelaars zijn en dat ze gedreven worden door interesse of gedeelde waardes of zelfs gedeelde levenservaringen (Gao & Shen, 2024, p.84). Fansubbers willen vooral binnen hun gemeenschap deze vertaalde materialen delen en verspreiden onder elkaar, omdat het allemaal gelijkgestemden zijn.

Zoals bij de meeste concepten zijn er voor- en tegenstanders van fansubbing. Enerzijds vindt een deel van de professionele vertalers dat amateurvertalingen gehele fouten zullen bevatten, wat vaak voortkomt uit een gebrek aan kennis en ervaring van de amateurvertalers. Anderzijds is er ook een positieve kant aan amateurvertalingen, aangezien zij vaak een creatievere benadering hebben dan professionele vertalers. Zo kan het bijvoorbeeld voorkomen dat amateurs verschillende kleurtjes gebruiken in de tekst voor verschillende acteurs, of notities toevoegen aan het beeld, of de tekst verplaatsen al naar gelang waar de tekst op dat moment het beste past in het frame (Ćuzović & Cerović, 2021, p.312).

Volgens onderzoekers zijn fansubbers niet minder professioneel dan professionele vertalers. Alleen in vergelijking met professionele vertalers worden fansubbers amateurs genoemd, want het zijn in feite gewoon competente tweetalige vertalers. Zoals Gao en Shen (2024, p.88-92) stellen, zegt 'professionalisme' niet per se iets over de vaardigheden van iemand. Door de positieve reacties op de producten van fansubbers rijst nu ook de vraag of zij nog altijd als amateurvertalers moeten worden bestempeld. Gao en Shen (2024, p.92) stellen:

When quality, which has been a focal point of contention, is removed from the equation, it appears that the primary distinguishing factors between professional and non-professional translators are whether or not they have received formal training (assuming that on-the-job training for fansubbers is not considered proper training) and whether or not they work for free.

Fansubbers hebben veel meer de neiging om te innoveren, spelen met het materiaal en willen het verhaal op zo'n manier vertellen dat het interessant is voor het publiek en ook tot de verbeelding spreekt. Dit heeft er doorgaans mee te maken dat ze zelf ook onderdeel uitmaken van het publiek. Ze hebben veel affiniteit met de cultuur en het materiaal en zijn gepassioneerd over wat ze doen (Gao & Shen, 2024, p.95).

3.5 Het vertaalproces van amateurs

Chou, Xiang en Liu (2024, p.12) hebben onderzoek gedaan naar de stilistische verschillen en overeenkomsten tussen professionele vertalingen en amateurvertalingen. Doordat professionele vertalingen vaak grondig worden gereviseerd en onder strenge kwaliteitscontrole staan is de consistentie, coherentie en aanpassing aan de normen van de doeltaal gegarandeerd. Bovendien is er bij professionals vaak een kanaal/systeem van feedback en samenwerking, waardoor het vertaalproces ook continu wordt verbeterd. Bij amateurvertalingen is er vaak geen systematische revisie, waardoor er vaker linguïstische en stilistische discrepanties in de tekst te vinden zijn. Ook hebben zij vaak geen samenwerkingsverbanden met andere vertalers, waardoor ze een minder gestructureerd feedbackmechanisme hebben en als gevolg daarvan een minder volledig eindproduct.

Volgens Sanderson en Veiga speelt de factor 'relevantie' bovendien een grote rol bij de manier waarop een woord of expressie door amateurvertalers wordt vertaald in de ondertiteling. Als een woord of uiting niet belangrijk genoeg is voor het verhaal kan een amateurvertaler ervoor kiezen om het dan helemaal weg te laten (Ćuzović & Cerović, 2021, p. 310).

Helaas hebben amateurvertalers geen overzicht van de vertaalstrategieën die ze gebruiken en is het onderzoek dus afhankelijk van de enkele blogposts die online staan. Zo schreef Ramiro een blog genaamd 'My amateur method for translations', dat begint met:

I have noticed that some people, even if they are not fluent in English, rarely use any tool to translate texts from English to their first language; and the same can happen to English-speakers who are trying to write or translate something into another language (Ramiro, 2020).

Zo gebruiken veel mensen wel Google Translate, maar daar is Ramiro niet echt over te spreken omdat er maar 5000 woorden tegelijk kunnen worden ingevoerd. DeepL biedt dan een betere tool, omdat het daar mogelijk is om verschillende suggesties te zien. Bovendien kan DeepL ook documenten vertalen, maar het is wel opletten geblazen met afbeeldingen in documenten. Ramiro

geeft ook nog als tip om de tekst te reviseren, omdat er mogelijk wel fouten in kunnen staan (Ramiro, 2020). In dit blog wordt dus niet echt een vertaalstrategie genoemd, maar eerder een werkwijze voor het vertaalproces.

Ook Hur heeft zijn vertaalmethode beschreven. Naast een uitvoerige beschrijving van alle voorbereidingen en software die bij het vertalen worden gebruikt, beschrijft hij ook de manier waarop hij vertaalt. Zo schrijft hij 'I try to translate the way I interpret, which means reading the next sentence while I'm still translating the sentence before it' (Hur, 2021). Bovendien leest hij de tekst hardop voor zodat hij de zin al kan formuleren in de doeltaal. Het is dan wel zaak dat hij blijft typen, want anders raakt hij de 'flow' kwijt. Ook termen opzoeken in woordenboeken doet hij niet tijdens het vertalen, omdat hij dan uit het ritme raakt. In de eerste versie staan daardoor veel fouten en rare zinsconstructies, maar wel alle informatie uit de brontekst. In de tweede versie wordt dan alles opgezocht waar Hur eerder niet op kon komen en worden zinsstructuren aangepast (Hur, 2021). Ook deze amateurvertaler maakt dus ogenschijnlijk nauwelijks gebruik van machinevertalingen. Toch maakt deze vertaaltechnologie wel een opmars, wat in het volgende hoofdstuk nader wordt onderzocht.

4. De werkwijze van vertaalmachines

4.1 Machinevertaling vs. generatieve AI

Lagoudaki (2008, p.262) stelt dat lange tijd werd gedacht dat de vertaalmachinetehnologie ver van de professionele vertaalactiviteiten moest worden gehouden, omdat het dezelfde kwaliteit nastreeft als menselijke vertalers en daardoor een bedreiging vormt voor het professionele vertaalvak. Toch gebruikten in 2008 al steeds meer menselijke vertalers een vertaalmachine voor een eerste versie en die pasten ze dan aan voor een eindversie van de vertaling. In maart 2003 waren er volgens de zesde 'Compendium of Translation Software' 152 losse vertaalmachinesystemen werkzaam voor Engels als brontaal (Guerra Martínez, 2003, p.14). Toch moet eerst worden bepaald wat een machinevertaling precies inhoudt. Guerra Martínez (2003, p.13) hanteert de volgende definitie:

Machine translation is an automatic translation system that makes use of an advanced computational linguistic analysis to process source documents and automatically create target texts with (HAMT, Human-Assisted Machine Translation) or without (FAMT, Fully Automatic Machine Translation) user invention.

Machinevertaling kent dus verschillende uitvoeringen en is in de loop der tijd drie fasen doorgegaan volgens Zong: eerst de woordenboekvertaling, daarna de statische computerondersteunde en op corpus gebaseerde vertaling en tot slot de neurale machinevertaling met kunstmatige intelligentie (Zong, 2018, p.1). De eerste versie van machinevertaling was zeer primitief en volgde een lijst met regels om de woorden één voor één om te zetten in een andere taal. De vertaling die hieruit voortkwam, liet vaak veel te wensen over en moest flink worden aangepakt met post-editing (Weglot, z.d.). Daarna kwam de statistische machinevertaling op. De statistische machinevertaling maakt gebruik van statistische modellen om grote hoeveelheden parallelle data van zowel de brontaal als de doeltaal te analyseren en aan de hand daarvan een vertaling te produceren. Met behulp van een algoritme worden scores toegekend aan de mogelijke vertalingen van de zinnen en de beste optie wordt dan gekozen (Osoblivaia, 2022). Hoe meer parallelle teksten over het onderwerp beschikbaar zijn, hoe beter de inschatting van het model wordt (Walker, 2023, p.5).

Inmiddels is ook de neurale machinevertaling ontwikkeld en deze is complexer dan de statistische machinevertaling en gebruikt kunstmatige neurale netwerken om tot een vertaling te komen. Hoewel deze methode vaak accurater is dan bij de statistische machinevertaling vergt het ook meer tijd om het netwerk te trainen (Osoblivaia, 2022). Waar de statische machinevertaling maar naar kleine stukjes per keer kan kijken, maakt neurale machinevertaling gebruik van een neuraal netwerk dat de gehele zin bekijkt. Met behulp van 'recurrent neural networks' kunnen de

zinnen worden opgedeeld in nummers en de woorden in de doeltaal voorspellen. Met behulp van menselijke vertalingen van de teksten uit de brontaal kan het netwerk nieuwe vertalingen zo goed mogelijk op de menselijke vertalingen doen lijken (Walker, 2023, p.9).

De neurale machinevertaling omvat dus modellen die van de ene taal vertalen naar de andere taal. Daarbij gebruiken ze complexe algoritmes om de juiste zinnen te vinden om zo de goede betekenis van de te vertalen zin te vinden. Generatieve AI (kunstmatige intelligentie) gebruikt ook complexe algoritmes om op basis van grote hoeveelheden data nieuwe zinnen te kunnen formuleren. Generatieve AI kan dus een nieuwe tekst bedenken, waar de neurale machinevertaling enkel de tekst kan vertalen die als input is gegeven (Altinay, 2023). Het onderscheid tussen generatieve AI en neurale machinevertaling is echter nihil, omdat neurale machinevertaling ook gebruikmaakt van kunstmatige intelligentie (Wheal, 2024). Toch heeft generatieve AI meer creativiteit en zit deze niet vast aan gevonden data in het algoritme, waar neurale machinevertaling juist niet in staat is om zelfstandig zinnen te formuleren en enkel kan putten uit bestaande data. Daarnaast is kunstmatige intelligentie niet maar in één onderwerp gespecialiseerd en kan over alles informatie opzoeken door de grote database aan informatie die achter het model zit (Graf, 2023). Machinevertaling heeft dus eigenlijk de basis gelegd voor de automatische vertaling door kunstmatige intelligentie (Hartley, z.d.). In het volgende deelhoofdstuk wordt gekeken naar de verschillen vertaalmachines en hun vertaalmodel.

4.2 Verschillende vertaalmachines

Een van de bekendste en meest gebruikte vertaalmachines is Google Translate. Het platform kent inmiddels 243 talen (Van Leemputten, 2024). In 2006 begon het platform met statische machinevertaling, maar in 2016 is deze overgestapt op de neurale machinevertaling (Le & Schuster, 2016). Eerst in negen talen, waaronder Engels, Duits en Frans, en dan later alle overige talen. Deze vertaaltechniek zorgt ervoor dat hele zinnen tegelijk worden vertaald en niet meer woord voor woord (Hendrikman, 2016). Dagelijks worden meer dan 100 miljard woorden vertaald (Wise, 2023) en komen er meer dan 500 miljoen gebruikers op het platform (Ni Lim, z.d.). In 2017 maakte het Google Brain team een grote stap in de wereld van de vertaalmachines door de 'Transformer' te lanceren (Lingohub, z.d.). Dit is een 'novel neural network architecture based on a self-attention mechanism that we believe to be particularly well suited for language understanding'. Dit model zorgt voor een hogere kwaliteit van de vertaling en is gemakkelijker te trainen (Uszkoreit, 2017). Ook Google Translate maakt ook gebruik van kunstmatige intelligentie (Giulja Ahl, z.d.). Google Translate is desalniettemin nog steeds niet accuraat in het begrijpen van de context en ook de kwaliteit van de vertaling is afhankelijk van het talenpaar (Lingohub, z.d.).

Een andere bekende vertaalmachine is DeepL. DeepL werd in 2017 gelanceerd in Duitsland door Jarek Kutylowski en maakt gebruik van neurale machinevertaling (Wolff, 2024). Het neurale netwerk van deze vertaalmachine maakt gebruik van de Linguee-database om zelfs voor de kleinste nuances in een tekst de juiste vertaling te kunnen vinden en een hoge kwaliteit te kunnen garanderen. Het platform kent wel minder talen dan Google Translate, slechts 30 (DeepL, z.d.), maar biedt wel meer functies. Zo kunnen gebruikers verschillende mogelijkheden voor een vertaling bekijken en een informele of formele toon kiezen. Volgens een onderzoek van Weglot naar alle vertaalmachinetechologieën had DeepL het laagst aantal van 'onacceptabele' vertalingen, waardoor de meeste vertalingen direct konden worden gebruikt zonder eerst nog door een mens gereviseerd te worden. Toch geldt voor deze vertaalmachine ook: 'people who aren't in the business of translation are less likely to have heard of DeepL...' (Weglot, z.d.).

Inmiddels is ook ChatGPT erg vaardig met het vertalen van teksten. Als de accuraatheid en efficiëntie van de vertaling het belangrijkste zijn, lijken vertaalmachines beter te werken dan ChatGPT, maar toch heeft ChatGPT een hele rits aan voordelen ten opzichte van de 'traditionele' vertaalmachines. Zo kan de gebruiker zogenoemde prompts gebruiken om de vertaling geheel naar wens aan te passen. De toon, het teksttype, de stijl en regionale verschillen kunnen allemaal aangepast worden door ChatGPT (Craine, 2023). ChatGPT maakt gebruik van kunstmatige intelligentie, wat kan worden toegepast op allerlei gebieden, zoals tekst en vertaling, maar ook programmeren en ontwerpen. De machine leert het menselijke denken over te nemen en de cognitieve vaardigheden van mensen te imiteren. Het taalmodel van ChatGPT kan teksten schrijven, optimaliseren en vertalen, maar daarbij ook informatie opzoeken (Graf, 2023). Toch moet ook goed onthouden worden dat het een systeem blijft en dat denken als een mens enkel een streven kan zijn en geen realiteit (Di Laurea, 2024, p.21). Toch is ook ChatGPT niet altijd consistent en accuraat en kan de tool vooral goed in het Engels vertalen, maar zijn andere talen al lastiger (Craine, 2023). De kwaliteit van machinevertalingen laat dus wat te wensen over en in het volgende deelhoofdstuk wordt gekeken waar vooral op wordt gelet.

4.3 Kwaliteit van machinevertalingen

Bij de vergelijking tussen menselijke vertalingen en machinevertalingen wordt vaak gekeken naar de kwaliteit. Dit concept van 'kwaliteit' wordt dan vaak gedefinieerd als 'acceptabel', 'heel goed', 'onacceptabel' of 'passend om het communicatieve doel te vervullen' (Ahrenberg, 2017, p.22). Fu en Liu hebben onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de vertaling van generatieve AI in vergelijking met menselijke vertaling naar het Chinees. Daaruit kwam naar voren dat de generatieve AI een hoge accuraatheid heeft bij het vertalen termen en minder zelfstandig naamwoorden, bijvoeglijk naamwoorden, cijfers en voegwoorden gebruikt. Daarbij heeft de menselijke vertaling meer zinnen

en verandert de menselijke vertaler vaker de structuur van de zin. Bovendien begrijpt de generatieve AI niet altijd het verband tussen de zinnen en kan deze complexe zinnen niet opdelen in kortere, simpelere zinnen (Fu & Liu, 2024, p.10).

Professionele vertalers hebben ook zo hun eigen ideeën over machinevertalingen. Lagoudaki heeft een enquête afgenomen bij hoofdzakelijk vertalers en die zijn enerzijds van mening dat een vertaalgeheugentool vooral dient ter ondersteuning van de menselijke vertalers en anderzijds juist dat een goed vertaalprogramma niet alleen de woorden in een tekst vervangt, maar ook nadenkt, analyseert en herstructureert in de doeltaal (Lagoudaki, 2008, p.266). De kwaliteit van machinevertalingen verschilt dus sterk en is ook afhankelijk van de context.

5. Methode

5.1 Pilotonderzoek

Om te kunnen bepalen welke parameters in dit onderzoek gebruikt worden om de semantische keuzes in de professionele vertaling, amateurvertalingen en machinevertalingen van *After* van Anna Todd te onderzoeken is er eerst een pilotonderzoek uitgevoerd. Hierbij is een selectie gemaakt van de vertaalstrategieën van Andrew Chesterman met als criterium dat deze strategie voor een onzorgvuldige vertaling zou kunnen zorgen wanneer deze niet goed wordt toegepast. In het voorgaande hoofdstuk werd al duidelijk dat Chesterman zijn vertaalstrategieën heeft opgedeeld in verschillende typen strategieën: de syntactische, semantische en pragmatische strategieën. Binnen deze strategieën zijn ook weer tien verschillende vertaalstrategieën opgesomd, die een vrij compleet beeld geven van alle mogelijke strategieën die er, in zijn ogen, zijn (Chesterman, 2010, p.153-167). Wel moet hierbij benoemd worden dat vertaalstrategieën ook in elkaar over kunnen lopen en niet altijd eenduidig te benoemen zijn. Deze strategieën zijn vervolgens teruggebracht tot de volgende selectie: G1: Letterlijke vertaling, G3: Transpositie, G5: Verandering van de structuur van een constituent, S1: Synonymie, S5: Verandering van abstractieniveau (+ PR2: Verandering in explicietheid), S8: Parafrase (+ PR6: Verandering in coherentie) en PR3: Verandering van informatie. In deze selectie is al te zien dat de vertaalstrategieën niet altijd eenduidig zijn en eigenschappen met elkaar gemeen kunnen hebben. Vervolgens zijn de vertaalstrategieën van Chesterman aangevuld met de foutcategorieën van MQM taxonomy, die ook in voorgaande hoofdstuk zijn behandeld. Hierdoor is een uitgebreid overzicht aan parameters ontstaan (zie bijlage 1) en met deze parameters is het eerste hoofdstuk van *After* geanalyseerd.

5.2 Uitvoering onderzoek

Na een pilotonderzoek met alle genoemde parameters op het eerste hoofdstuk werd al snel duidelijk dat niet alle parameters even relevant zijn. Zeker aangezien de focus van dit onderzoek voornamelijk ligt op de vraag welke verschillen er bestaan in de keuzes die professionele vertalers maken ten opzichte van amateurvertalers en vertaalmachines. Om dit onderzoek goed te kunnen toespitsen op het beantwoorden van die vraag is er daarom voor gekozen om de drie semantische vertaalstrategieën te onderzoeken. In deze analyse worden dus de synonymie, verandering van abstractieniveau en parafrase in de professionele vertaling van Jeannet Dekker, amateurvertalingen van de Wattpad-gebruikers marxxx (2013) en dirextioner4life (2014) en de machinevertalingen van Google Translate en ChatGPT onderzocht. Omdat de professionele vertaling van Jeannet Dekker (2015) is gebaseerd op de uitgegeven Engelse versie van *After* door Gallery Books en de

amateurvertalingen zijn gebaseerd op de Wattpad-versie zullen enkel de zinnen die in beide versies voorkomen beoordeeld worden op slordigheid met behulp van de geselecteerde parameters van Chesterman. Aangezien amateurvertaler dirextioner4life alleen de eerste twee hoofdstukken heeft vertaald, zal deze hierna wegvallen uit de vergelijking.

Om de keuzes van de verschillende vertalers goed in kaart te kunnen brengen zal dus gebruik gemaakt worden van de volgende uitwerking van de drie semantische categorieën van Chesterman, die zijn aangevuld met de foutcategorieën van de MQM typologie:

1. S1: Synonymie
 - a. Termen/zinnen niet consistent vertaald
 - b. Synoniemen willekeurig vertaald, zonder aandacht voor betekenisverschil
 - c. Valse vrienden
 - d. Dubbelzinnige vertaling
 - e. Onterecht letterlijke vertaling
2. S5: Verandering van abstractieniveau
 - a. Vertaling concreter dan brontekst
 - b. Vertaling abstracter dan brontekst
 - c. Onnodige herhalingen
 - d. Onbedoelde weglatingen
 - e. Onbedoelde toevoegingen
 - f. Acroniemen/afkortingen niet correct of consistent vertaald
 - g. Beeldspraak/metaforen niet correct aangepast aan doeltaal
3. S8: Parafrase
 - a. Zinnen volgen elkaar niet (meer) logisch op
 - b. Onsamenhangende zinnen
 - c. Verbindingswoorden/zinsverbanden niet correct gebruikt
 - d. Ongelijk register
 - e. Vertaling onnodig langer dan brontekst
 - f. Vertaling onnodig korter dan brontekst
 - g. Parafrase
 - h. Zinnen toegevoegd of weggehaald
 - i. Onjuiste interpretatie van de bronzin

Per hoofdstuk zullen alle relevante zinnen voor de analyse besproken worden. De resultaten per onderzochte categorie worden cijfermatig weergegeven in een tabel, waarna gedetailleerder wordt gekeken naar de keuzes in de vertalingen. Belangrijk om te vermelden is ook dat de categorieën niet

strikt van elkaar gescheiden zijn en dat het kan voorkomen dat opvallende keuzes binnen meerdere categorieën vallen. In dit geval zal de keuze dan in alle van toepassing zijnde categorieën worden geteld. Ook is de brontekst niet van tevoren verbeterd om zo een beter resultaat te krijgen in de vertaling.

Voor de analyse zijn de hoofdstukken 1, 2, 59 en 97 (gedeeltelijk) gekozen, aangezien dit het begin van de vertaling, het middenstuk en het einde van de brontekst vormt. In totaal zijn er 350 segmenten geanalyseerd met gezamenlijk 5221 woorden. Hiervan kwamen 58 zinnen niet in de Wattpad-versie voor. Deze 58 zinnen zijn daarom buiten beschouwing gelaten om een zo eerlijk mogelijk beeld te kunnen vormen van de keuzes die de verschillende vertalers hebben gemaakt. Bovendien staan bij de amateurvertaling van marxxx in de tabel telkens twee waarden. De eerste waarde staat gelijk aan dezelfde hoeveelheid segmenten van amateurvertaler dirextioner4life. Het totaal aantal geeft de waarde voor alle 350 segmenten aan voor de amateurvertaling van marxxx.

Om de resultaten helder te kunnen beschrijven krijgen de verschillende vertalers een naamcode. De professionele vertaler Jeannet Dekker zal in de resultaten 'PROF' worden genoemd. Naar amateurvertaler marxxx zal verwezen worden met AMA1 en naar amateurvertaler dirextioner4life zal worden verwezen met AMA2. De resultaten van Google Translate worden onder de code VM1 (vertaalmachine 1) vermeld en de resultaten van ChatGPT worden vermeld onder de code VM2. Bovendien kunnen de genoemde segmenten waarnaar wordt verwezen in de resultaten teruggevonden worden in de bijlage.

6. Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van de analyse van de hoofdstukken van *After* worden weergegeven. Bovendien worden de cijfers verduidelijkt met voorbeelden om aan te geven om wat voor semantische keuzes het gaat.

6.1 S1: Synonymie

In tabel 1 staan de resultaten van de analyse van de categorie 'S1: Synonymie'.

Onderzochte categorieën (n=350)	Professionele vertaling Jeannet Dekker	Amateurvertaling marxxx	Amateurvertaling dirextioner4lif	Machinevertaling Google Translate	Machinevertaling ChatGPT
S1: Synonymie	Totaal: 11	Totaal: 62	Totaal: 30	Totaal: 127	Totaal: 60
Termen/zinnen niet consistent vertaald	2	2	1	4	4
Synoniemen willekeurig vertaald, zonder aandacht voor betekenisverschil	9	19 Vanaf segment 138: 30 Totaal: 49	16	66	38
Valse vrienden		2	1	2	
Dubbelzinnige vertaling		3	1	4	2
Onterecht letterlijke vertaling		4 Vanaf segment 138: 2 Totaal: 6	11	51	16

Tabel 1: Resultaten in categorie 'S1: Synonymie' van analyse van *After* van Anna Todd

6.1.1 Professionele vertaler vs. amateurvertalers

PROF heeft twee termen niet consistent vertaald, terwijl AMA1 en AMA2 respectievelijk twee en één term(en) niet consistent hebben vertaald. Bij PROF heeft dit betrekking op het dan wel niet consistent gebruiken van de vrouwelijke vorm van een zelfstandig naamwoord wanneer dit mogelijk is. Zo staat er in de vertaling wel 'kamergenote' (bijv. in segment 38), maar niet 'studente'. In segment 43 staat namelijk 'Hoi, student' terwijl het over het vrouwelijke hoofdpersonage Tessa gaat. AMA1 heeft juist wel de vrouwelijke vorm van 'student' gebruikt in segment 71, terwijl dit verder in de vertaling nauwelijks wordt gedaan waar dit mogelijk is. Bovendien gebruikt deze amateurvertaler geen consistente naam voor het spel 'Truth or dare'. De ene keer wordt dit als 'truth or dare' (segment 148) geschreven en de andere keer als 'truth en dare' (segment 150). AMA2 vertaalt de Engelse term 'college' (de plaats) telkens op een andere manier. Zo komen de vertalingen 'universiteit' (segment 14), 'unie' (segment 27), uni (segment 57) en campus (segment 126) voor.

Wat betreft synoniemen die willekeurig vertaald zijn zonder aandacht voor een betekenisverschil is er een grote discrepantie tussen de professionele vertaler en de amateurvertalers. Zo heeft PROF maar negen begrippen net wat anders vertaald dan in de lijn der verwachting lag in vergelijking met de brontekst, terwijl AMA1 en AMA2 gezamenlijk wel 65 keer een ander woord hebben gekozen dan voor de hand ligt. PROF heeft bijvoorbeeld gekozen voor de vertaling 'Kermend rol ik mijn kleine maar comfortabele bed uit' bij de bronzin 'Groaning to myself, I roll out of my tiny bed' (segment 6). 'Kermen' wordt in de Van Dale omschreven als 'in steunende, klaaglijke, ongearticuleerde klanken uiting geven aan lichamenlijk leed' en 'op weeklagende wijze uiting geven aan droefheid of ontsteldheid'.⁴ In deze context ligt 'kreunen' dan meer voor de hand, omdat dat wat minder intens is en in de Van Dale wordt gedefinieerd als 'een zacht klagend geluid maken'.⁵ AMA1 kiest hier dan ook voor in deze zin terwijl AMA2 kiest voor 'zuchten', wat ook een mogelijkheid is. Waar AMA1 dan wel de mist in gaat is in segment 14 met de zin 'I spent the last few years nervously anticipating this'. AMA1 vertaalt deze zin als 'De laatste jaren heb ik zenuwachtig afgewacht op het moment dat ik naar college zou gaan'. Door hier voor 'afgewacht' te kiezen lijkt het net alsof het hoofdpersonage Tessa mogelijk niet naar de universiteit zou gaan, terwijl hier in de brontekst eigenlijk wordt bedoeld dat ze al jaren uitkijkt naar deze dag. De boodschap van de brontekst is daarom niet helemaal goed weergegeven.

4

<https://zoeken.vandale.nl/?dictionaryId=gwn&article=%7B%22search%22%3A%22kermen%22,%22index%22%3A0,%22type%22%3A%22EXACT%22,%22dictionaryId%22%3A%22gwn%22%7D&query=kermen>

5

<https://zoeken.vandale.nl/?dictionaryId=gwn&article=%7B%22search%22%3A%22kreunen%22,%22index%22%3A0,%22type%22%3A%22EXACT%22,%22dictionaryId%22%3A%22gwn%22%7D&query=kreunen>

De valse vrienden komen alleen bij de amateurvertalers voor en ook de dubbelzinnige vertaling komt niet bij de professionele vertaler voor. Daarnaast valt het ook op dat de professionele vertaler geen onterecht letterlijke vertaling heeft gemaakt, maar dat de amateurvertalers dit wel hebben gedaan. In de volgende vergelijking zal gekeken worden naar welke vertalingen als te letterlijk worden beschouwd.

6.1.2 Amateurvertaler marxxx vs. amateurvertaler dirextioner4life

In de voorgaande vergelijking is al ingegaan op de termen die niet consistent zijn vertaald door de beide amateurvertalers. AMA2 is echter naast de verschillende vertalingen van de term 'college' ook nog inconsistent in de schrijfwijze. Zo wordt de ene keer het volledige woord gebruikt, namelijk 'universiteit', maar een volgende keer wordt hier de afkorting van gebruikt, 'uni'. Deze afkorting wordt bovendien zowel geschreven als 'uni' en als 'unie'.

Uit de analyse van de eerste twee hoofdstukken komt naar voren dat de beide amateurvertalers negentien en zestien keer een ander synoniem hebben gebruikt, waardoor de betekenis net wat anders wordt dan wat er in de brontekst wordt bedoeld. Zo lijkt AMA2 vaak een reflexvertaling te gebruiken, zoals in segment 73: 'Het is kamer B22, we zitten nu in C'. Ze bevinden zich in C en zijn op zoek naar de juiste verdieping, dus 'zitten' past hier niet goed in de zin. Toch maken AMA1 en AMA2 vaak soortgelijke keuzes in hun vertaling en kiezen ze vaak voor het eerste dat bij hen opkomt en niet per se voor het woord dat het beste de boodschap van de bronzin overbrengt. Segment 106 wordt door AMA1 bijvoorbeeld vertaald met 'Zijn lach is warm en uitnodigend, ondanks zijn agressieve uiterlijk' en door AMA2 wordt dit vertaald met '(...) zijn glimlach is vriendelijk ondanks zijn ruwe uiterlijk'. Hier zou eerder een 'grof' of 'intimiderend' uiterlijk logisch zijn, gezien de brontekst.

Beide amateurvertalers hebben respectievelijk twee en één valse vriend(en) in hun vertaling zitten. Zo heeft AMA1 de Engelse term 'college' simpelweg behouden en de zin vertaald als 'De laatste jaren heb ik zenuwachtig afgewacht op het moment dat ik naar college zou gaan' (segment 14). Hier wordt echter de universiteit bedoeld en niet de les van een professor/docent, waar in het Nederlands ook de term 'college' voor gebruikt kan worden. Ook in segment 57 gaat dit fout en wordt de Engelse zin 'I have no idea what college will be like, will I make friends?' vertaald met 'Ik heb geen idee hoe college zou zijn, zal ik vrienden maken?'. Ook hier gaat het om de universiteit zelf en niet zozeer om de lessen. AMA2 verwacht 'familiarity' voor 'm'n familie' (segment 22).

Wat betreft de dubbelzinnige vertaling is er wel een groter verschil te zien tussen de beide amateurvertalers. Zo heeft AMA1 wel drie dubbelzinnige vertalingen geproduceerd, terwijl AMA2 maar één dubbelzinnige vertaling heeft gemaakt. AMA1 kiest bijvoorbeeld voor de vertaling 'Ik had overwogen om Washington te verlaten voor de universiteit, maar uiteindelijk heb ik dat niet gedaan'

van de zin bronzin 'I had once considered leaving Washington for college but eventually decided against it...' (segment 21). De vertaling kan gelezen worden alsof er buiten de staat Washington wel een universiteit is en binnen de staat niet, waardoor Tessa Washington zou moeten verlaten om te kunnen gaan studeren. Hier wordt echter bedoeld dat Tessa heeft overwogen om in een andere staat te gaan studeren, maar dat wordt uit de vertaling niet direct duidelijk. In segment 41 hebben beide amateurvertalers een dubbelzinnige vertaling gemaakt van de bronzin 'Noah is sitting at the table across from my mother (...)'. Zij hebben beide namelijk de vertaling 'Noah zit aan de tafel tegenover mijn moeder (...)'. Door deze vertaling lijkt het net alsof Noah aan een andere tafel zit en dat deze tafel tegenover de tafel staat waar de moeder van Tessa aan zit. Door 'de' weg te laten voor 'tafel' zou het al een stuk duidelijker zijn dat Noah en de moeder van Tessa aan dezelfde tafel zitten. Bovendien heeft AMA1 nog een dubbelzinnige vertaling gemaakt van de bronzin 'I already feel more freedom than I have in the last eighteen years' (segment 65). De vertaling is namelijk 'Ik voel me nu al vrijer dan ik in de laatste achttien jaar van mijn leven heb gevoeld'. Vlak voor deze zin werd nog duidelijk dat Tessa achttien jaar oud is. 'De laatste achttien jaar van mijn leven' gaat dus over haar hele leven. Dit kan verwarrend zijn voor de lezer.

Ook bij de onterecht letterlijke vertaling is er een groot verschil te zien tussen enerzijds vier letterlijke vertalingen van AMA1 en anderzijds elf letterlijke vertalingen van AMA2. AMA1 heeft bijvoorbeeld gekozen voor de vertaling '(...) maar ik heb deze dag al uitgestippeld tot op elk uur, sinds maanden' in segment 27 als vertaling van de bronzin 'but I have had this day planned down to the hour, for months'. Door deze zeer letterlijke vertaling is de zin niet meer natuurlijk en logisch. In de brontekst staat bovendien een komma, die in de geredigeerde uitgegeven versie van Gallery Books is weggehaald, waardoor het mogelijk is dat AMA1 dacht dat deze informatie in een bijzin moest. Ook heeft AMA1 ervoor gekozen om de begroeting 'college girl' in segment 43 letterlijk te behouden en schuin te drukken, maar hierdoor wordt het erg duidelijk dat het om een vertaling gaat. Ook AMA2 maakt dergelijke keuzes en kiest voor 'college meid', waardoor de vertaling een mengelmoes van vertalen en behoud van het begrip wordt. AMA2 maakt wel meer keuzes waardoor het duidelijk wordt dat het om een vertaling gaat. In segment 41 heeft de vertaler bijvoorbeeld de term 'khakis' letterlijk overgenomen, terwijl deze broeksoort in het Nederlands eerder bekend staat als 'kaki broek' of 'khaki broek'.

Ook wat betreft de werkwoorden blijft amateurvertaler AMA2 vaak sterk vasthouden aan de brontekst. In segment 12 kiest deze amateurvertaler bijvoorbeeld voor de vertaling 'Met elke stap die ik zet richting de badkamer voel ik de knoop in mijn buik groeien (...)'. De bronzin 'The knot in my stomach grows with each step to the bathroom'. De vertaling 'groeien' is een letterlijke vertaling van 'grow', terwijl 'toenemen' een natuurlijkere oplossing was geweest. Ook de vertaling van segment 84 "'Ik ben Steph'" en gaat omhoog zitten op haar ellebogen' is de letterlijke vertaling van

'(...) she says and sits up on her elbows'. In plaats van 'omhoog zitten' zou 'rechttop zitten' natuurlijker zijn geweest. In segment 89 wordt wederom het werkwoord letterlijk vertaald en kiest AMA2 voor 'Ze laat haar hoofd naar achtervallen van het lachen' als vertaling van 'Her head falls back into a fit of laughter'. 'Achtervallen' is geen bekend werkwoord in de Van Dale. Ook in segment 90 wordt gekozen voor een relatief letterlijke vertaling van de zin 'My mother's jaw is resting, wide open on the carpet (...)'. In de vertaling staat namelijk 'Mijn moeders kin ligt op de vloer'. Het gaat hier om een metafoor voor een mond die wagenwijd open staat. Bij de beschrijving dat de kin op de vloer ligt, klinkt het eerder alsof de moeder van Tessa gevallen is, terwijl dat niet de boodschap van de brontekst is. Bovendien wordt 'I let out a long breath' vertaald met 'Ik laat een lange adem uit'. Een lange adem wordt vaak gebruikt om uit te drukken dat iemand iets lang kan volhouden⁶, maar niet om aan te geven dat iemand zucht.

6.1.3 Google Translate vs. ChatGPT

De vertaalmachines VM1 en VM2 hebben beide vier termen niet consistent vertaald. Zo is de Engelse term 'student' meermaals met de onzijdige vorm 'student' vertaald door beide vertaalmachines, terwijl deze in segment 71 wordt vertaald met 'studente' (de vrouwelijke vorm dus) door VM1 en als 'universiteitsstudent' door VM2. Hier wordt zonder aanwijsbare reden dus opeens gekozen voor het specificeren van het geslacht en de plek waar Tessa dan student is. Ook bij de vertaling van het spel 'truth or dare' wordt door beide vertaalmachines geen consistente vertaling gebruikt. VM1 heeft bijvoorbeeld de ene keer de vertaling 'waarheid of durven?' (segment 162) en de andere keer 'waarheid of durf?' (segment 176). Bij VM2 is ook een inconsistentie in de vertaling terug te vinden. In segment 147 staat nog '(...)een rondje 'Truth or Dare' gaan spelen' en in segment 176 vraagt Molly 'Oké, truth or dare', terwijl in segment 205 de vraag 'Zed, waarheid of opdracht?' wordt gesteld. Het gaat hier nog steeds om hetzelfde spel van 'truth or dare', maar door de inconsistente vertaling is dit niet duidelijk.

Naast deze voorbeelden zijn er nog een paar losse termen die de vertaalmachines los van elkaar niet consistent hebben vertaald. Zo heeft VM2 de term 'bags' bijvoorbeeld met 'koffers' (segment 53) vertaald, maar ook met 'bagage' (segment 54) en 'tassen' (segment 93). Waar 'bagage' nog wel een synoniem kan zijn voor zowel 'koffers' als 'tassen' wordt het wel onoverzichtelijk wanneer de termen 'koffers' en 'tassen' door elkaar worden gebruikt. VM1 heeft in segment 169 en 170 ook niet dezelfde vertaling gebruikt, waar deze herhaling juist deel uitmaakt van de boodschap.

6

<https://zoeken.vandale.nl/?dictionaryId=gwn&article=%7B%22search%22%3A%22lange%20adem%22,%22index%22%3A0,%22type%22%3A%22EXAMPLE%22,%22dictionaryId%22%3A%22gwn%22%7D&query=lange%20adem>

In segment 169 wordt '(...) geez, he is hot' vertaald met 'hij is lekker', maar in segment 170 wordt de herhaling 'really hot' vertaald met 'echt heet', waardoor de vertaling dus niet dezelfde boodschap heeft als de brontekst.

Bij de synoniemen die willekeurig zijn vertaald zonder oog voor een eventueel verschil in betekenis is een groot verschil te zien tussen de beide vertaalmachines. Zo maakt VM1 met 66 keer een stuk vaker een onverwachte keuze dan VM2 met 'slechts' 38 keer. VM1 vertaalt segment 18 bijvoorbeeld met 'De dag dat mijn acceptatiebrief aan de Washington Central University binnenkwam (...)', terwijl het daardoor lijkt alsof de hoofdpersoon een acceptatiebrief aan de universiteit stuurt, in plaats van dat ze deze ontvangt van de universiteit. Ook in andere segmenten kiest VM1 voor interessante alternatieven, waardoor de boodschap van de zin helemaal anders wordt, zoals in segment 65. 'Freshman orientation' wordt door VM1 vertaald met 'eerstejaarscursus', waardoor het lijkt alsof het hier al om een les gaat, terwijl het eigenlijk alleen maar om de introductie gaat. Ook in segment 87 wordt daardoor een hele andere boodschap overgebracht in de vertaling in vergelijking met de brontekst. De 'dorms' worden 'slaapzalen' in de vertaling. In deze context gaat het om studentenkamers, waar twee studenten in samenwonen en dus niet om slaapzalen waar meerdere studenten bij elkaar op één kamer slapen. VM2 verandert echter ook regelmatig de boodschap van de vertaling ten opzichte van de brontekst. In segment 107 wordt 'his expression is warm and inviting (...)' in de vertaling 'zijn uitstraling is warm en uitnodigend (...)'. Het gaat hier echter niet om de houding van de jongen, maar om de uitdrukking op zijn gezicht. Toch hebben de beide vertaalmachines ook overeenkomsten en schatten ze niet altijd de juiste toon in. In segment 40 vertalen ze beide 'mother' met 'moeder' in de zin 'Mother, I am coming down now'. Door hier met 'moeder' te vertalen wordt de zin gelijk een stuk stijver en ouderwets, terwijl het juist een modern verhaal is en Tessa en haar moeder een goede relatie met elkaar hebben en niet zo afstandelijk zijn als 'moeder' doet vermoeden.

Verder valt het op dat alleen VM1 valse vrienden in de vertaling heeft. In segment 9 wordt de zin "'Tessa!' she calls again' vertaald met "'Tessa!' ze belt weer'. De situatie is echter dat Tessa boven op haar kamer is en dat haar moeder beneden aan de trap staat en haar roept. Vlak hiervoor heeft ze Tessa ook al geroepen, dus hier had 'roept' moeten staan. Ook in segment 120 wordt onterecht letterlijk vertaald. VM1 kiest hier de vertaling 'Ik liet een lange adem ontsnappen' voor de bronzin 'I let out a long breath'. Zoals eerder al genoemd is een lange adem volgens Van Dale eerder om te beschrijven dat iemand veel uithoudingsvermogen en geduld heeft. In deze context gaat het eerder om een zucht.

Bovendien heeft VM1 met vier dubbelzinnige vertalingen twee keer zo vaak onduidelijkheid aangebracht in de vertaling in vergelijking met VM2 die maar in twee gevallen onduidelijk en dubbelzinnig was. Net als bij de amateurvertalers hebben de beide vertaalmachines in segment 41 de

vertaling 'Noah zit aan de tafel tegenover mijn moeder'. Door hier 'de' voor 'tafel' te zetten lijkt het net alsof Noah aan een tafel zit die tegenover de tafel staat waar de moeder van Tessa aan zit. In de bronzin 'Noah is sitting at the table across from my mother' wordt echter duidelijk dat zij aan dezelfde tafel zitten. Ook in segment 182 maken beide vertaalmachines een opmerkelijke keuze. De zin "'We already know how she feels about kissing people; pick something else,'" Hardin says through his teeth' wordt vertaald met '(...) zegt Hardin door zijn tanden' (VM1) en '(...) zegt Hardin tussen zijn tanden door' (VM2). Volgens het Merriam-Webster woordenboek betekent dit zoveel als 'to say something completely untrue'.⁷ Hier gaat het echter niet om de uitdrukking, maar om iets zeggen met opeengeklemd kaken, maar dat komt niet duidelijk terug in de vertaling.

Bij de onterecht letterlijke vertaling is ook een groot verschil te zien. Zo heeft VM1 wel 51 keer te letterlijk vertaald, terwijl VM2 dat 'maar' zestien keer deed. In segment 12 heeft VM1 de vertaling 'Mijn maag zit in een knoop (...)' voor de bronzin 'My stomach is tied in a tight knot (...)'. Ook in segment 23 vertaalt VM1 de bronzin 'The moment I step into the spray of shower water (...)' naar 'Op het moment dat ik in de straal douchewater stap (...)'. In beide gevallen zijn er natuurlijke uitdrukkingen in het Nederlands, zoals 'ik heb een knoop in mijn maag' en 'ik stap onder de douche/onder het water'. Niet alleen met uitdrukkingen gaat VM1 de mist in, maar ook werkwoorden worden letterlijk overgenomen. Bijvoorbeeld in de vertaling van segment 42, waarin staat: '(...) zijn blonde haar is tot in de perfectie gekamd en lichtjes gegeleerd'. De bronzin '(...) his blond hair is combed and lightly gelled to perfection' biedt voldoende mogelijkheden om een natuurlijke zin te schrijven in de vertaling. Ditzelfde geldt voor segment 44 voor de vertaling van 'He smiles a bright, perfectly lined smile as he stands'. VM1 vertaalt dit namelijk als 'Hij lacht een heldere, perfect omlinjnde glimlach terwijl hij staat'. Op meerdere vlakken gaat het fout in deze zin en worden onnatuurlijke constructies gebruikt. Ook de vertaling '(...) voor de hoeveelheid lopen (...)' van de bronzin '(...) for the amount of walking (...)' (segment 78) laat zien dat VM1 onnatuurlijke constructies gebruikt. In segment 82 komt dit ook duidelijk naar voren voor de vertaling van 'eyes lined with what looks like inches of black liner'. VM1 vertaalt dit namelijk als 'de ogen omzoomd met wat lijkt op centimeters zwarte voering', wat niets te maken heeft met de make-up eyeliner.

De onterecht letterlijke vertalingen van VM2 draaien minder om grote dingen en hebben betrekking tot het vrij letterlijk overnemen van termen bijvoorbeeld. Zo staat er in segment 45 'cologne' als vertaling van 'cologne'. Doorgaans wordt hier in het Nederlands 'aftershave' of 'parfum' gebruikt. Verder maakt VM2 ook inschattingsfouten. Zo wordt in segment 335 'ten feet' letterlijk vertaald met 'drie meter', terwijl het hier om een figuurlijke afstand gaat. Het gaat erom dat Tessa in een kroeg staat en dat haar hele wereld instort terwijl mensen even verderop (zonder specifieke

⁷ <https://www.merriam-webster.com/dictionary/lie%20through%20one%27s%20teeth>

afstand) gewoon rustig zitten te eten en drinken. Toch maken ook VM1 en VM2 ook wel soortgelijke fouten, zoals in de vertaling van '(...) as we navigate through the corridors' (segment 72). Beide vertaalmachines hebben namelijk de vertaling '(...) terwijl we door de gangen navigeren'. Ook in segment 86 komt eenzelfde vertaling voor: '(...) terwijl al mijn manieren de deur uit vliegen' voor de bronzin '(...) all of my manners flying out of the door'. In de vertalingen van beide segmenten wordt geen natuurlijke equivalent gekozen.

6.1.4 Menselijke vertalers vs. vertaalmachines

Tussen de menselijke vertalers en de vertaalmachines zijn een aantal opmerkelijke verschillen te zien in de aantallen. Zo hebben de menselijke vertalers gezamenlijk vijf termen niet consistent vertaald, terwijl de vertaalmachines maar liefst acht keer onnauwkeurig waren. Ook met de synoniemen die willekeurig zijn vertaald, is een verschil te zien tussen enerzijds 74 termen door de menselijke vertalers en anderzijds 104 termen door de vertaalmachines. Dat betekent dat de vertaalmachines een kwart van de keren vaker voor een vreemde oplossing kiezen dan de menselijke vertalers. Zoals eerder genoemd is het grootste aandeel in deze vreemde oplossingen bij de mensen veroorzaakt door de twee amateurvertalers.

Ook bij de valse vrienden valt op dat alleen de amateurvertalers een aandeel hebben in het aantal en ook bij de vertaalmachines is alleen VM1 terug te zien in de cijfers. Dat betekent dus dat PROF en VM2 geen valse vrienden in de vertaling hebben. Ook bij de dubbelzinnige vertaling valt het op dat de beide amateurvertalers gezamenlijk vier dubbelzinnige vertalingen hebben geproduceerd, terwijl de beide vertaalmachines gezamenlijk zes dubbelzinnige vertalingen hebben gemaakt. Bij de menselijke vertalers springt AMA1 erbovenuit en bij de vertaalmachines laat VM1 de meeste onduidelijkheid zien. In de aantallen van de onterecht letterlijke vertaling is dit ook terug te zien. De menselijke vertalers hebben in totaal slechts achttien keer letterlijk vertaald, terwijl de vertaalmachines gezamenlijk wel 67 keer letterlijk hebben vertaald. Bij de vertaalmachines heeft wederom VM1 het grootste aantal met 51 onterecht letterlijke vertalingen. Bij de menselijke vertalers ligt de verhouding net wat anders en heeft AMA2 de meeste onterecht letterlijke vertalingen gemaakt. Wederom valt PROF niet in deze telling en heeft deze geen onlogische keuzes gemaakt wat betreft de onterecht letterlijke vertaling.

6.2 S5: Verandering van abstractieniveau

In tabel 2 staan de resultaten van de analyse van de categorie 'S5: Verandering van abstractieniveau'.

Onderzochte categorieën (n=350)	Professionele vertaling Jeannet Dekker	Amateurvertaling marxxx	Amateurvertaling directioner4life	Machinevertaling Google Translate	Machinevertaling ChatGPT
S5: Verandering van abstractieniveau	Totaal: 67	Totaal: 103	Totaal: 29	Totaal: 32	Totaal: 43
Vertaling concreter dan brontekst	18	3 Vanaf segment 138: 13 Totaal: 16	5	1	11
Vertaling abstracter dan brontekst	16	15 Vanaf segment 138: 18 Totaal: 33	5	9	5
Onnodige herhalingen	1		1	3	1
(Onbedoelde) weglatingen	15	20 Vanaf segment 138: 19 Totaal: 39	5	5	5
(Onbedoelde) toevoegingen	17	7 Vanaf segment 138: 6 Totaal: 13	9	9	15
Acroniemen/afkortingen niet correct of consistent vertaald		2	3		

Beeldspraak/metaf oren niet correct aangepast aan doeltaal			1	5	6
---	--	--	---	---	---

Tabel 2: Resultaten in categorie 'S5: Verandering van abstractieniveau' van analyse van After van Anna Todd

6.2.1 Professionele vertaler vs. amateurvertalers

PROF maakt in achttien gevallen de vertaling concreter dan de brontekst. De amateurvertalers doen dat gezamenlijk 21 keer, waardoor er weinig verschil zit tussen de menselijke vertalers. De vertaling wordt vaak concreter gemaakt door niet 'zij' te gebruiken, maar bijvoorbeeld 'mijn moeder' of 'Tessa'. PROF voegt ook vooral dingen toe om de tekst wat meer aan te kleden en wat meer leven in te blazen. In segment 24 wordt 'I'm standing here' (in de douche) vertaald met 'Ik blijf onder het warme water staan' en in segment 62 wordt 'impressed' vertaald met 'behoorlijk onder de indruk'. AMA2 gebruikt daarentegen vaak de overtreffende trap. 'Hundredth' wordt bijvoorbeeld met 'duizendste' (segment 35) vertaald. AMA1 expliciteert juist wat er precies wordt bedoeld. Zo wordt 'there's the girl lying across one bed' in segment 82 'het meisje dat languit op haar bed ligt'.

In de cijfers van de vertalingen die abstracter zijn dan de brontekst is wel een groter verschil te zien. PROF heeft namelijk zestien keer de vertaling abstracter gemaakt dan de brontekst, terwijl AMA1 en AMA2 dat samen 38 keer deden. Waar in de voorgaande alinea werd uitgelegd dat AMA1 expliciteert wat er precies wordt bedoeld, laat AMA2 juist vaak veel details weg. Zo wordt 'the crimson haired girl' vertaald met simpelweg 'ze' (segment 87) en 'her colorful language' wordt 'haar taalgebruik' (segment 164). PROF is vooral abstracter door minder expliciet te vertalen dan de brontekst. Zo wordt 'I let out a long breath' vertaald met simpelweg 'Ik adem uit' (segment 120) en '(...) the last thing I want is my overbearing mother causing a scene on my first day of college' wordt vertaald met '(...) het laatste wat ik wil, is dat mijn dominante moeder op mijn allereerste dag hier moeilijk gaat lopen doen' (segment 126). De lezer moet dan zelf uit de context halen waar 'hier' is.

Bij de onnodige herhalingen valt het op dat PROF en AMA2 beide maar één onnodige herhaling hebben gebruikt in de vertaling, terwijl dat bij AMA1 helemaal niet voorkwam. PROF heeft in segment 81 de vertaling 'de ene helft van de kamer is bedekt met posters van bands waarvan ik nog nooit heb gehoord'. De tweede 'van' kon hier weggelaten of verplaatst worden. AMA2 heeft in segment 24 'weg te scheren', terwijl 'scheren' per definitie al impliceert dat iets weggaat. Dit is dus eigenlijk dubbelop.

Wat betreft de (onbedoelde) weglatingen is er ook een groot verschil te zien tussen PROF met vijftien weglatingen en de beide amateurvertalers met in totaal 44 weglatingen. Bij PROF gaat het om hele kleine dingen, zoals het weglaten van gekamd in de vertaling 'zijn blonde haar is perfect

met gel in model gebracht' van de zin 'his blond hair is combed and lightly gelled to perfection' (segment 42). Daarentegen laat AMA1 vaak hele zinsdelen weg. De bronzin 'wasting their time and jeopardizing their futures' wordt vertaald naar enkel 'hun tijd verspilden' (segment 15). Ook AMA2 laat zinsdelen weg: 'je hoeft niet zo nerveus te zijn' in plaats van 'Don't look so nervous, it throws people off' (segment 105), maar vaker gaat het om het weglaten van details. In segment 108 staat bijvoorbeeld 'haar zware tas' in plaats van 'her thick, black bag'.

Het verschil tussen de (onbedoelde) toevoegingen is wat kleiner. PROF heeft zeventien toevoegingen gedaan, terwijl AMA1 en AMA2 samen 22 toevoegingen hebben gedaan. AMA2 heeft bijvoorbeeld de bronzin 'as we navigate through the corridor' in de vertaling uitgebreid met 'als we door de gangen lopen op zoek naar mijn kamer' (segment 72). PROF voegt vooral kleine details toe om de vertaling net wat natuurlijker te maken. Zo staat er in segment 139 bijvoorbeeld 'om hem eens flink uit te schelden', wat sterker is dan 'curse Hardin out'. Ook in segment 155 wordt de bronzin 'continue to drink out of my cup as we make our way back to the others' vertaald met 'loop ik al drinkend met Zed naar de anderen'. Uit de context wordt al duidelijk met wie ze dan precies loopt, maar dat verduidelijkt PROF dus nog. AMA1 is in de vertaling soms wat creatiever en voegt geheel nieuwe zinsdelen toe, zoals in segment 160. In de brontekst staat enkel 'glances toward Hardin', maar in de vertaling is dit uitgebreid met 'terwijl haar ogen naar Harry schieten, en dan weer naar mij'.

Voor de acroniemen/afkortingen valt op dat PROF helemaal geen afkortingen niet correct of consistent heeft vertaald, terwijl AMA1 en AMA2 respectievelijk twee en drie afkortingen niet correct of consistent hebben vertaald. Ook bij de beeldspraak/metaforen die niet correct zijn aangepast aan de doeltaal is maar één voorbeeld gevonden bij AMA2. In de volgende vergelijking zullen deze twee punten nader bekeken worden met voorbeelden.

6.2.2 Amateurvertaler marxxx vs. amateurvertaler dirextioner4life

In de cijfers van de vertaling die concreter is dan de brontekst zit niet veel verschil tussen AMA1 met drie concretisering en AMA2 met vijf concretisering. Zo hebben beide vertalers 'he has metal in his eyebrow and lip' vertaald met 'hij heeft piercings in zijn wenkbrauw en lip' (segment 110). In de vergelijking met de professionele vertaler werd al genoemd dat AMA1 vaak expliciteert wie iets zegt of doet of van wie iets is, terwijl AMA2 vaak voor de overtreffende trap kiest en nog een schepje bovenop de brontekst doet.

Bij de vertaling die abstracter is dan de brontekst valt echter op dat AMA1 met vijftien abstractere vertalingen ver uitsteekt boven AMA2 met slechts vijf abstractere vertalingen. Zo vertalen beide amateurvertalers 'I take my time tucking the corners of my bedsheet against the headboard' (segment 7) een stuk simpeler vertaald met 'Ik neem rustig de tijd met het opmaken van

mijn bed' (AMA1) en 'Ik neem de tijd om zorgvuldig het bed op te maken' (AMA2). De details van de brontekst worden dus weggelaten, waardoor de doelttekst wat abstracter is en waardoor de lezer zich meer zelf moet inbeelden hoe het bed dan precies wordt opgemaakt. AMA2 laat net de nuance weg, zoals 'frantically preparing breakfast' wordt 'ontbijt aan het maken' (segment 11), zonder dat duidelijk wordt dat dit gestrest gebeurt. Ook AMA1 laat details weg, waardoor 'sits up on her elbows' wordt vertaald met 'gaat rechtop zitten' (segment 84). Het beeld van de lezer van de doelttekst is daardoor anders dan het beeld van de lezer van de brontekst.

Ook bij de (onbedoelde) weglatingen is het verschil tussen AMA1 en AMA2 goed terug te zien. Zo heeft AMA1 wel twintig woorden of zinsdelen weggelaten, terwijl AMA2 slechts vijf woorden of zinsdelen heeft weggelaten. AMA1 is vooral van het kort en bondig vertalen. In segment 22 wordt 'I like familiarity and routines just like my mother' vertaald met 'Ik hou van mijn vertrouwde omgeving'. Ook in segment 49 staat enkel 'zegt mijn moeder stilletjes' in plaats van 'my mom says quietly, running disapproving eyes over me'. In de vergelijking met de professionele vertaler kwamen al enkele voorbeelden van weglatingen bij AMA2 voorbij, maar daar komt ook nog bij dat AMA2 niet altijd de juiste werkwoordstijd overneemt. 'My hair needs to be presentable for today' wordt vertaald met 'Mijn haar moest er vandaag netjes uitzien' (segment 51).

De cijfers van de (onbedoelde) toevoegingen zijn dan weer vrij gelijk aan elkaar met zeven toevoegingen bij AMA1 en negen toevoegingen bij AMA2. In de voorgaande vergelijking werd al genoemd dat AMA1 af en toe geheel nieuwe zinsdelen toevoegt aan de vertaling, zoals ook in segment 123, waar het zinsdeel 'ik weet zeker dat ze toch niet vaak hier is' niet in de bronzin stond. Daarnaast voegt AMA1 ook wat bijwoorden toe om de zin wat natuurlijker te maken. In de vertaling van segment 53 staat 'ik stop je tassen wel vast in de auto' en 'maar toch, hij heeft ze wel' in segment 103. AMA2 daarentegen richt zich vooral op verduidelijkingen van de brontekst, zoals in segment 99. De bronzin 'I assume by the pained expression covering my mother's face' wordt vertaald met 'Als ik naar mijn moeder kijk, zie ik dat een pijnlijke expressie haar gezicht bedekt'.

Bovendien hebben beide amateurvertalers respectievelijk twee en drie afkortingen niet correct of inconsistent vertaald. Zo gebruikt AMA1 in segment 18 al gelijk de afkorting 'WSU', terwijl de volledige naam van de universiteit nog niet eerder is genoemd in de tekst. In de vergelijking tussen de beide amateurvertalers voor S1: Synonymie kwam ook al naar voren dat AMA2 de afkorting voor 'universiteit' op verschillende wijzen schrijft en daar dus ook niet consistent mee is.

Wat betreft het niet correct aanpassen aan de doeltaal van metaforen of beeldspraak valt het op dat er slechts één voorbeeld gevonden is en dat was in de vertaling van AMA2. In segment 82 wordt 'her bright red hair' vertaald met 'helder rood haar', wat niet zo gebruikelijk is als 'felrood haar'. Bovendien heeft ook alleen AMA2 één onnodige herhaling gebruikt in de vertaling, wat in de voorgaande vergelijking al besproken is.

6.2.3 Google Translate vs. ChatGPT

Tussen de twee vertaalmachines valt op dat VM2 een stuk vaker de vertaling concreter maakt dan de brontekst in vergelijking met VM1. Waar VM1 maar één concretisering doorvoert, doet VM2 dit wel elf keer. Bij VM2 verschillen deze concretisering van 'keukenkastjes' in plaats van enkel 'cabinets' (segment 11) tot 'een luidkeelse kreet van schrik' in plaats van 'a loud gasp' (segment 79) en 'onze drie geschokte gezichten' in plaats van 'the three horrified expressions' (segment 89). Bij VM1 zijn deze concretisering ook subtiel, want 'and gives me an encouraging smile' wordt vertaald met 'en hij geeft me een bemoedigende glimlach' (segment 186).

De concretere vertaling houdt ook verband met de abstractere vertaling. Waar VM1 nauwelijks concreter was dan de brontekst is deze vertaalmachine met negen keer juist wel vaker abstracter dan de brontekst in vergelijking met slechts vijf abstractere vertalingen van VM2. In segment 7 vertalen beide vertaalmachines '(...) tucking the corners of my bedsheets against the headboard' met 'om de hoeken van mijn laken tegen het hoofdeinde te stoppen' (VM1) en 'om de hoeken van mijn laken strak tegen het hoofdeinde te stoppen' (VM2). De lezer kan zelf invullen wat er precies wordt bedoeld met het 'stoppen' tegen het hoofdeinde, maar het staat niet expliciet in de vertaling. De overige weglatingen van VM1 gaan vooral om kleine dingen: 'you playing?' wordt vertaald met 'speel je?' (segment 171), wat een vrij letterlijke vertaling is en waardoor het net niet helemaal als een natuurlijke vraag klinkt. Aan deze vraag 'mee' toevoegen had al verschil kunnen maken.

Bij de onnodige herhalingen steekt VM1 er bovendien met drie onnodige herhalingen tegenover slechts één onnodige herhaling van VM2. VM1 heeft in segment 23 bijvoorbeeld '(...) verlaat een deel van de spanning mijn gespannen spieren'. Ook in segment 83 staat een soortgelijke herhaling: "'Hé," zegt ze met een glimlach, een glimlach die ik (...)'. Hoewel de herhaling niet per se stoort, voegt het ook niets toe. Dit geldt ook voor '(...) terwijl ik in gedachten denk (...) in segment 150. Daarentegen herhaalt VM2 enkel in segment 62 het werkwoord onnodig: '(...) wanneer we door een stenen poort rijden en de campus oprijden'.

De (onbedoelde) weglatingen zijn gelijk verdeeld bij VM1 en VM2 met ieder vijf weglatingen. Bij VM1 gaat het toch wel om belangrijke informatie die wordt weggelaten. 'Ouders die hun kinderen omhelzen en kussen' geeft toch een ander beeld dan 'parents hugging and kissing their children goodbye' (segment 63). Ook worden af en toe werkwoorden weggelaten, waardoor het duidelijker is dat het hier niet om een menselijke vertaling gaat. Zo wordt de vraag 'Hé, jij Steph's kamergenoot?' gesteld in segment 101, terwijl een vorm van het werkwoord 'zijn' hier wel wenselijk is. VM2 laat veel kleinere dingen weg, die ook niet van invloed zijn op de boodschap. Zo staat er in segment 123

bijvoorbeeld 'Dat kan ik niet' in plaats van 'No, I can't' en in segment 252 staat 'Laten we teruggaan' in plaats van 'Let's go back down'.

Bij de (onbedoelde) toevoegingen zijn de verschillen groter en heeft VM1 negen toevoegingen gedaan tegenover vijftien toevoegingen van VM2. Beide vertaalmachines kiezen af en toe voor een bijwoord om de vertaling natuurlijker te doen klinken, waardoor er een minder letterlijke vertaling ontstaat. In segment 92 vertalen ze beide 'I'm frozen for a moment' met 'Ik ben even verstijfd' (VM1) en 'Ik verstijf even' (VM2). VM1 maakt de vertaling explicieter door meer stelligheid aan te brengen. Zo staat er in segment 127 'Ik weet zeker dat ze er sowieso niet veel zal zijn' als vertaling van 'I'm sure she won't be around anyway'. Ook segment 253 wordt explicieter gemaakt door een toevoeging. De bronzin 'Hardin and Molly are still on the couch' wordt vertaald met 'liggen Hardin en Molly nog op de bank'. VM2 kiest ervoor om in de vertaling soms meer details toe te voegen, zoals in segment 62. De bronzin 'in the brochures and online' wordt in de vertaling uitgebreider: 'op de brochures en online foto's'. De 'foto's' staan nergens in de brontekst en zijn er dus zelf bij verzonnen door VM2. Ook in segment 77 maakt VM2 de boodschap nog net wat duidelijker: 'blaast mijn moeder geërgerd' in plaats van 'my mother huffs'.

Beide vertaalmachines hebben geen afkortingen incorrect of inconsistent gebruikt. Bij het niet correct aanpassen aan de doeltaal van metaforen of beeldspraak ontlopen de beide vertaalmachines elkaar niet veel wat betreft de aantallen. Met vijf voorbeelden van VM1 en zes voorbeelden van VM2 is het verschil nihil. Zo vertaalt VM1 in segment 105 'kijk niet zo zenuwachtig' in plaats van 'kijk niet zo nerveus', wat een gebruikelijkere uitdrukking is. VM2 vertaalt 'the butterfly in my stomach dance around' met 'dansen de vlinders in mijn maag rond' (segment 56), wat net niet helemaal de juiste idiomatische uitdrukking is. Ook in segment 255 is de uitdrukking net verkeerd: 'Hardin balt zijn kaak'. Beide vertaalmachines maken in segment 216 dezelfde keuze en vertalen 'my chest hurts again' met 'mijn borst doet weer pijn'.

6.2.4 Menselijke vertalers vs. vertaalmachines

Aan de cijfers valt op dat de menselijke vertalers met in totaal 39 concretiseringën een stuk vaker de vertaling geconcretiseerd hebben in vergelijking met slechts dertien concretiseringën in de vertalingen van de vertaalmachines. Bovendien hebben de menselijke vertalers 39 keer een toevoeging gedaan aan de vertaling ten opzichte van de brontekst, terwijl de vertaalmachines slechts 24 keer iets hebben toegevoegd aan hun vertaling. Aangezien de menselijke vertalers hun vertaling vaker hebben geconcretiseerd en uitgebreid dan de vertaalmachines is het opmerkelijk dat de vertaling door de menselijke vertalers in totaal 54 keer abstracter is gemaakt dan de brontekst tegenover maar veertien keer van de vertaalmachines. Hiermee hangt samen dat de vertalingen van

de menselijke vertalers 59 keer iets had weggelaten uit de brontekst, terwijl dat bij de vertaalmachines maar tien keer gebeurde.

Bij de onnodige herhalingen is te zien dat de menselijke vertalers maar twee onnodige herhalingen hebben gebruikt in hun vertalingen, terwijl de vertaalmachines wel vier onnodige herhalingen hebben gebruikt. Ook bij het niet correct of consistent vertalen van afkortingen valt op dat alleen de menselijke vertalers hier voorbeelden van hebben in hun vertaling. Daar moet ook bij worden vernoemd dat enkel de beide amateurvertalers hieraan hebben bijgedragen. Wat betreft het niet correct aanpassen van metaforen of beeldspraak valt het op dat de vertaalmachines met elf keer veel vaker een fout maken in het aanpassen dan de menselijke vertalers met slechts één keer.

6.3 S8: Parafrase

In tabel 3 staan de resultaten van de analyse van de categorie 'S8: Parafrase'.

Onderzochte categorieën (n=350)	Professionele vertaling Jeannet Dekker	Amateurvertaling marxxx	Amateurvertaling directioner4 life	Machinevertaling Google Translate	Machinevertaling ChatGPT
S8: Parafrase	Totaal: 89	Totaal: 104	Totaal: 27	Totaal: 54	Totaal: 33
Zinnen volgen elkaar niet (meer) logisch op		1	4	6	2
Onsamenhangende zin		6	8	22	6
Verbindingswoorden/zinsverbanden niet correct gebruikt	2	4	2	6	
Ongelijk register	2		1	2	1
Vertaling onnodig langer dan brontekst					
Vertaling onnodig korter dan brontekst	5	19 Vanaf segment 138: 11 Totaal: 30	3	1	2
Parafrase	31	7	5	4	10

		Vanaf segment 138: 18 Totaal: 25			
Zinnen toegevoegd of weggehaald	48	16 Vanaf segment 138: 12 Totaal: 28	3	1	10
Onjuiste interpretatie van bronzin	1	8 Vanaf segment 138: 2 Totaal: 10	1	12	2

Tabel 3: Resultaten in categorie 'S5: Verandering van abstractieniveau' van analyse van After van Anna Todd

6.3.1 Professionele vertaler vs. amateurvertalers

PROF heeft geen zinnen in de vertaling die niet (meer) logisch op elkaar volgen, terwijl AMA1 en AMA2 samen wel vijf zinnen hebben die niet (meer) logisch op elkaar volgen. Ook bij de onsamenhangende zinnen valt op dat PROF geen enkele onsamenhangende zin in de vertaling heeft, terwijl AMA1 en AMA2 respectievelijk wel zes en acht onsamenhangende zinnen hebben. In de volgende vergelijking wordt hier dieper op ingegaan.

Wat betreft het niet correct gebruiken van verbindingswoorden of zinsverbanden valt op dat zowel PROF als AMA2 twee fouten hebben gemaakt met het gebruik van verbindingswoorden of zinsverbanden. AMA1 steekt hier met vier incorrecte gebruiken van verbindingswoorden of zinsverbanden relatief bovenuit. Bij PROF zorgt het rare zinsverband voor een ander beeld. In segment 265 staat 'Mijn oren suizen en mijn hart bonst weer en Molly kijkt me even trots aan voordat ze zich op Hardin stort' als vertaling van de bronzin 'My ears are swimming and my heart is pounding as Molly shoots a boastful glance my way before she latches herself to Hardin'. Door hier 'en' te plaatsen in de vertaling in plaats van 'als' komt het oorspronkelijke zinsverband uit de brontekst niet duidelijk naar voren in de vertaling. AMA2 vergeet twee zinsdelen volledig met elkaar te combineren in segment 11: 'Beneden hoor ik allerlei kastjes open en dicht gaan beneden, het zijn de geluiden van m'n moeder die ontbijt aan het klaarmaken is'. Hoewel de bronzin ook van de hak op de tak springt, had AMA2 hier wel meer kunnen doen om de zinsdelen aan elkaar te verbinden. AMA1 heeft ook moeite om de verschillende zinsdelen aan elkaar te verbinden. Zo staat er in

segment 15 ‘terwijl mijn leeftijdsgenoten uitgingen en dronken; hun tijd verspilden’ als vertaling van ‘while my peers were out getting drunk, wasting their time and jeopardizing their futures’. Er is geen aanleiding om het laatste deel van de zin met een puntkomma aan het voorgaande deel te verbinden.

Bij het ongelijke register heeft PROF twee keer een andere toon gebruikt, terwijl AMA1 geen woorden heeft gebruikt die uit de toon vallen en AMA2 maar één keer een ongelijk register heeft gebruikt. PROF heeft in segment 45 het woord ‘kwistig’ gebruikt, wat voor het doelpubliek van dit boek vermoedelijk geen bekend woord zal zijn. Nu dienen boeken er uiteraard ook voor om de woordenschat te vergroten, maar dit woord valt wel op. Hetzelfde geldt voor segment 63, waarin staat: ‘van top tot teen in kleding van WCU zijn gestoken’. Waar PROF de vertaling rijker maakt wat betreft de woordenschat, maakt AMA2 de vertaling juist sprekender door segment 78 te vertalen met ‘veels te hoog’ als vertaling van ‘outrageously high’.

Waar bij geen van de menselijke vertalers de vertaling onnodig langer is gemaakt dan de brontekst, hebben deze juist wel de vertaling onnodig korter gemaakt dan de brontekst. PROF heeft dit vijf keer gedaan, ten opzichte van de amateurvertalers die dit gezamenlijk veertien keer hebben gedaan. PROF laat maar weinig informatie uit de brontekst weg. Zo wordt de bronzin ‘Zed looks over and winks at me in the middle of the uproar’ vertaald met ‘Zed kijkt naar me en geeft me een knipoog’. Het gaat dus vooral om details die de boodschap van de tekst niet per se beïnvloeden. Ook AMA2 hanteert dezelfde techniek wat betreft het weglaten en laat enkel details weg. AMA1 daarentegen laat vaak hele zinnen weg uit de vertaling en wanneer dit niet het geval is, worden veel details weggelaten. In de vergelijking met AMA2 in het volgende subhoofdstuk wordt dieper ingegaan op de amateurvertalers.

Ook valt het op dat zowel PROF als AMA1 en AMA2 respectievelijk eenendertig en dertig keer een zin of zinsdeel hebben geparafraseerd, wat dus nagenoeg gelijk is. PROF parafraseert vooral op zo’n manier dat de essentie van de bronzin wel wordt overgebracht, maar dat de details uit de bronzin niet meer in de vertaling voorkomen. In segment 109 staat bijvoorbeeld ‘mijn blik gaat naar de andere jongen’ terwijl de bronzin ‘my eyes shift to the tall brown-haired boy’ veel meer details bevat. Ook segment 262 is een stuk korter vertaald. De bronzin ‘I dare you to kiss me’ wordt in de vertaling simpelweg ‘Kus me’. Toch is PROF ook erg creatief en wordt ‘Damn!’ bijvoorbeeld vertaald met ‘Daar kan hij het mee doen!’ (segment 221). AMA1 kiest er vaak voor om het onderwerp van de zin te veranderen. Waar in de bronzin ‘she calls again’ staat, wordt dat in de vertaling ‘hoor ik opnieuw’ (segment 9). Ook AMA2 verandert af en toe het onderwerp. ‘No, I can’t’ (segment 123) wordt dan ‘Nee, dat kan niet’ in de vertaling.

Met de parafrase hangt ook het toevoegen en weghalen van zinnen samen. Bij PROF bestaat het aantal 48 vrijwel alleen uit het toevoegen van zinnen door zinnen uit de brontekst op te splitsen

in één of meerdere zinnen in de brontekst. Een voorbeeld hiervan is de vertaling 'Hardin heeft me de hele tijd lopen belazeren. Voor hem was het allemaal een spelletje' als vertaling van de bronzin 'Hardin has been playing me this entire time; this was all a game to him' (segment 346). Bij AMA1 omvat het aantal 28 zowel het toevoegen van zinnen door zinnen uit de brontekst op te splitsen als het volledig weglaten van zinnen uit de brontekst. In totaal hebben de amateurvertalers met 31 keer niet zo vaak een zin toegevoegd of weggehaald als PROF. AMA2 heeft ook meer zinnen vertaald dan AMA1. Bovendien kiest AMA2 er vaker voor om de bronzin op te splitsen. Zo wordt 'he smiles a bright, perfectly lined smile while standing to pull me into a tight hug' vertaald met 'hij grijnst breed, met zijn perfecte lach. Hij staat op en geeft me een knuffel' (segment 43).

Bij een onjuiste interpretatie van de bronzin valt op dat PROF met slechts één keer de brontekst veel minder vaak niet goed heeft begrepen dan de amateurvertalers met wel elf onjuiste interpretaties. PROF heeft enkel in segment 21 een interpretatie gedaan, die niet overeenkomt met de bronzin. Zo staat er in de vertaling 'Ooit had ik me heel even hardop afgevraagd of ik de staat Washington moest verlaten om ergens anders te gaan studeren', terwijl de bronzin 'I had once, for just a moment, considered leaving Washington for college' is. Door in de vertaling 'moest verlaten' te gebruiken lijkt het net of Tessa zou worden gedwongen om de staat Washington te verlaten, maar dat is niet het geval. Tessa kan zelf kiezen waar ze gaat studeren. Bij AMA2 gaat het om hele kleine nuances die net niet goed terugkomen in de vertaling. Zo staat er bijvoorbeeld 'De gebouwen zijn oud maar elegant' in plaats van 'The buildings are old and elegant' (segment 62).

6.3.2 Amateurvertaler marxxx vs. amateurvertaler dirextioner4life

AMA2 heeft met vier zinnen die elkaar niet (meer) logisch opvolgen vaker een lastig leesbare constructie gemaakt dan AMA1 met slechts één zin die niet (meer) logisch op een andere zin volgt. AMA1 heeft in segment 21 de vertaling 'Ik had overwogen om Washington te verlaten voor de universiteit, maar uiteindelijk heb ik dat niet gedaan'. Door de opbouw van de zin is het verband tussen de zinsdelen niet heel logisch. Een andere werkwoordstijd had hier al veel in kunnen veranderen. AMA2 daarentegen verbindt de losse zinsdelen niet echt met elkaar en plaatst er alleen een komma tussen. Zo staat er 'De vlinders in m'n buik dansen op en neer terwijl ik naar de auto loop, ik heb 2 uur om ze te laten verdwijnen'. Het verband tussen deze twee zinsdelen had duidelijker gemaakt kunnen worden, zodat het een logische zin vormt.

Bij de onsamenhangende zin is het verschil kleiner met zes onsamenhangende zinnen bij AMA1 en acht onsamenhangende zinnen bij AMA2. AMA1 heeft een aantal zinnen geformuleerd die onduidelijk zijn en geen duidelijke boodschap afgeven. Een voorbeeld hiervan is de zin 'Het warme water lost mijn gespannen spieren' als vertaling van de bronzin 'The hot water loosens my strained muscles' (segment 23). Zonder de bronzin ernaast, is de vertaling onduidelijk. Ook de vertaling van

segment 37 is zonder de bronzin ernaast te onduidelijk: 'Natuurlijk wilde ik dat hij dit jaar al was gekomen, zeker nu ik helemaal niemand ken op WSU'. Bij AMA2 zijn de formuleringen ook niet altijd even duidelijk. Zo staat er bijvoorbeeld 'Zijn blonde haar is netjes gekamd met een beetje gel' terwijl de bronzin 'His blonde hair is combed and lightly gelled to perfection' is. In de vertaling lijkt het dus alsof zijn haar gekamd is met gel, terwijl in de bronzin duidelijk staat dat het is gekamd en daarbij ook nog met gel in model is gebracht.

Het niet correct gebruik van verbindingswoorden of zinsverbanden gebeurt vaker bij AMA1 met vier voorbeelden dan bij AMA2 met slechts twee voorbeelden. Zo heeft AMA1 in segment 7 het verkeerde verband gelegd in de vertaling. Tessa maakt nog een laatste keer netjes haar bed op, 'omdat ik weet dat dit de laatste ochtend is dat dit mijn bed is'. In vergelijking met de bronzin is dit niet het juiste verband: 'I take my time because this is the last morning that I will be completing the task for months'. Bij AMA2 gaat het vooral om leestekens, want deze heeft in segment 63 bijvoorbeeld een komma geplaatst in het zinsdeel 'groepjes met eerstejaars, van top tot teen gekleed in Washington State University kleding', maar aangezien dit in een opsomming staat, is het minder duidelijk dat de eerstejaars volledig in WSU-kleding zijn gekleed.

Het ongelijke register komt alleen bij AMA1 voor en wordt in de voorgaande vergelijking al besproken. De vertaling is door beide amateurvertalers niet onnodig langer gemaakt dan de brontekst. Wel valt uit de cijfers op dat AMA1 met negentien keer veel vaker de vertaling onnodig korter heeft gemaakt dan AMA2 met slechts drie keer. Dit criterium houdt in dat een zinsdeel of zin volledig is weggelaten, zonder dat daar een aanwijsbare reden voor is. De informatie in deze zinnen is niet dubbel opgenomen in de brontekst en draagt dus wel degelijk bij aan het verhaal. In segment 51 laten beide amateurvertalers bijvoorbeeld de zin 'She never does' volledig weg uit de vertaling. Ook in segment 72 laten beide amateurvertalers een lange zin weg, waardoor er rekening mee gehouden moet worden dat deze zin wellicht later is toegevoegd op Wattpad. AMA1 laat vaak hele zinnen weg, waar AMA2 eerder zinsdelen weglaat, die niet per se van invloed zijn op de boodschap van de zin. Zo staat er bijvoorbeeld 'Steph loopt naar me toe' in plaats van 'Steph walks over, closing the gap between us' (segment 91), maar de lezer van de vertaling mist hierdoor niet per se cruciale informatie. AMA1 vertaalt ook vaak de essentie en laat details weg. De vertaling van segment 111 is bijvoorbeeld 'Mijn ogen dwalen af naar zijn zwarte shirt, naar zijn armen die vol staan met tattoos'. In vergelijking met de bronzin 'My eyes travel down his black t-shirt to his arms which are covered in tattoos as well, not an inch of untouched skin is seen' mist de vertaling dus behoorlijk wat details, maar ook in dit geval doet het niet af aan de boodschap van de vertaling.

Dit hangt ook samen met het feit dat AMA1 wel zestien keer zinnen heeft toegevoegd of weggehaald waar AMA2 slechts drie zinnen heeft toegevoegd of weggehaald. Ook hierbij gaat het grotendeels om het opsplitsen van zinnen uit de brontekst, maar er worden bij AMA1 ook regelmatig

zinnen volledig weggelaten uit de brontekst. In totaal heeft AMA1 dertien zinnen volledig weggelaten uit de bronzin en de informatie uit deze zinnen ook niet samengevoegd met voorgaande zinnen. AMA2 heeft de brontekst wel gevolgd en heeft sommige zinnen met elkaar samengevoegd.

Ook bij de parafrase zijn geen grote verschillen tussen AMA1 (zeven parafraseringen) en AMA2 (vijf parafraseringen). AMA1 parafraseert de bronzin op zo'n manier dat de boodschap van de vertaling net wat anders is. Zo wordt 'but eventually decided against it...' vertaald met 'maar uiteindelijk heb ik dat niet gedaan' (segment 21). Eerder werd ook al duidelijk dat AMA1 regelmatig het onderwerp van de zin verandert, maar soms wordt er zelfs een hele nieuwe inhoud van de zin bedacht, zoals in segment 53. Uit de bronzin 'Noah offers and picks up the keys from the table' komt de vertaling 'Biedt Noah aan en pakt de sleutels van mijn moeder'. Ook AMA2 voegt af en toe geheel zelf bedachte informatie toe aan de vertaling. Zo staat er in segment 111 'Mijn ogen zakken naar beneden naar zijn zwarte t-shirt, en daarvandaan naar zijn armen, ze zitten helemaal vol tattoos, geen centimeter is zonder inkt'. In de bronzin staat aan het einde van de zin enkel 'not an inch of untouched skin is seen' en de vertaling maakt dit dus nog een stukje explicieter.

Bij de onjuiste interpretatie van de bronzin zijn dan wel weer grotere verschillen tussen de beide amateurvertalers. AMA1 heeft wel acht keer een onjuiste interpretatie gemaakt van de bronzin, terwijl AMA2 slechts één keer een onjuiste interpretatie van de bronzin heeft gemaakt en deze is in de voorgaande vergelijking al besproken. AMA1 daarentegen heeft meerdere verkeerde interpretaties gemaakt. Zo oogt de vertaling 'Ik volg hem, en blijf mezelf in mijn hoofd vertellen dat ik hier moet blijven' veel dwingender dan de bronzin 'I follow behind, mentally psyching myself up so I can get through this party' (segment 138). Tessa is helemaal niet verplicht om op het feestje te blijven en uit de brontekst wordt duidelijk dat ze zichzelf enkel moet inboezemen om het feestje door te komen. Ook in segment 65 maakt AMA1 een verkeerde inschatting, want er staat 'Ik voel me nu al vrijer dan ik in de laatste achttien jaar van mijn leven heb gevoeld' als vertaling van de bronzin 'I already feel more freedom than I have in the last eighteen years'. Tessa is achttien jaar oud, dus de laatste achttien jaar van haar leven, zoals in de vertaling staat, omvatten haar hele leven en dat is niet wat er in de brontekst wordt bedoeld.

6.3.3 Google Translate vs. ChatGPT

VM1 heeft zes zinnen in de vertaling die elkaar niet (meer) logisch opvolgen, terwijl VM2 maar twee zinnen heeft die elkaar niet (meer) logisch opvolgen. Beide vertaalmachines hebben in segment 54 de vertaling 'Met een snelle kus op mijn wang verdwijnt hij met tassen in de hand de kamer uit' van de bronzin 'With a quick kiss on my cheek he disappears from the room, bags in hand'. Door 'Met' aan het begin van de zin lijkt het net of hij de kus blijft geven, terwijl in de rest van de zin duidelijk wordt dat hij naar buiten loopt. 'Na' had hier daarom beter gepast. VM1 formuleert af en toe zinnen

die geen logisch verband aanhouden. Zo staat er in segment 149 'Ik dacht dat mensen stopten met het spelen van die belachelijke spelletjes toen ze op de middelbare school zaten'. Het eerste deel van de zin strookt niet met het tweede deel van de zin.

Een nog groter verschil is terug te zien bij de onsamenvangende zinnen, waarbij VM1 wel 22 onsamenvangende zinnen in de vertaling heeft en VM2 slechts zes. Bij de gemarkeerde zinnen van VM1 wordt duidelijk dat de vertaalmachine niet naar de context kijkt, maar zin voor zin individueel vertaalt. Zo vormt VM1 zinnen als 'Ik heb hier de afgelopen jaren zenuwachtig op geanticipeerd' (segment 14) en 'Hij lacht een heldere, perfect omliggende glimlach terwijl hij staat'. Op het eerste gezicht lijken het prima zinnen, maar in de context van de rest van de tekst vallen ze uit de toon en vormen ze geen vloeiend verhaal met de rest van de zinnen. Bij VM2 gaat het vooral om de zinsconstructies zelf die onduidelijk zijn. Zo staat er 'Mijn ogen glijden verder naar beneden, naar zijn zwarte T-shirt en zijn armen, die ook bedekt zijn met tatoeages' (segment 111). Door deze formulering lijkt het net of zowel zijn armen als zijn T-shirt bedekt zijn met tatoeages, terwijl dat niet is wat er wordt bedoeld.

Ook bij het niet correct gebruiken van verbindingswoorden of zinsverbanden valt op dat enkel VM1 met zes voorbeelden hier fouten in heeft gemaakt. Bij VM1 gaat het net om de verkeerde woordkeuze, waardoor de vertaling een andere oorzaak-gevolgrelatie krijgt. Zo staat er in segment 177 bijvoorbeeld 'Natuurlijk zou zij degene zijn die het mij zou vragen', terwijl in de bronzin staat 'Of course she would be the one to ask me'. 'Zou' impliceert hier te veel een onwaarschijnlijke situatie, terwijl het wel degelijk gebeurt.

Het gebruiken van een onjuiste of afwijkende toon bij het ongelijke register gebeurt respectievelijk twee en één keer bij VM1 en VM2. In segment 37 kiezen beide vertaalmachines voor de vertaling 'ik ben dankbaar dat hij heeft beloofd zo vaak mogelijk langs te komen', terwijl 'dankbaar' misschien net een andere toon aanduidt dan 'blij' zou doen in deze zin. VM1 kiest ook in segment 258 voor een andere toon dan passend is in de context. Zo staat er in de vertaling 'Ik zal hem later bedanken omdat hij mij niet heeft gecorrigeerd', waar het in de brontekst gaat om 'I will thank him later for not correcting me', omdat Tessa iets zei tegen de rest dat niet helemaal klopte. 'Verbeterd' past hier daarom beter in de zin.

Geen van de vertaalmachines heeft de vertaling onnodig langer gemaakt dan de brontekst, maar wel onnodig korter. VM1 heeft dit één keer gedaan, terwijl VM2 dit twee keer heeft gedaan. Segment 90 is bijvoorbeeld volledig weggelaten uit de vertaling van VM2. Bovendien hebben beide vertaalmachines segment 7 korter vertaald dan nodig was. In de bronzin gaat het over het instoppen van de hoeken van het laken, maar in de beide vertalingen staat 'om de hoeken van mijn laken tegen het hoofdeinde in te stoppen', waardoor de vertaling afgeraffeld oogt.

Wat betreft de parafraze valt op dat VM1 maar vier keer een parafraze van de bronzin heeft gedaan, terwijl VM2 wel tien parafrazeringen in de vertaling heeft. Zo heeft VM2 voornamelijk aanpassingen gedaan om de tekst natuurlijker te doen klinken door bijvoorbeeld uitdrukkingen toe te voegen. In segment 15 staat bijvoorbeeld ‘terwijl mijn leeftijdsgenoten aan het rondhangen, drinken of kattenkwad aan het uithalen waren’ als vertaling van ‘as my peers were hanging out, drinking, and doing whatever else it is teenagers do to get themselves in trouble’. Ook in segment 140 wordt een uitdrukking toegevoegd. Zed heeft een drankje genaamd ‘cherry vodka sour’ voor Tessa gemaakt en dat besluit ze ‘to gulp down’. In de vertaling wordt dit vertaald met ‘in één keer achterover te slaan’. VM1 grijpt minder in en is wat minder creatief. Zo wordt het onderwerp af en toe wel veranderd, zoals in segment 216, waarin ‘I don’t care’ wordt vertaald met ‘Het maakt mij niet uit’, maar heel veel meer dan dat past VM1 niet aan. In segment 292 staat nog wel ‘Tessa, je moet niet vergeten dat (...)’ in plaats van ‘Tessa, you have to remember that (...)’. Ook hier wordt dus de tegenhanger genoemd van wat er in de brontekst staat.

Ook heeft VM2 met tien toegevoegde of weggehaalde zinnen veel vaker besloten om de zin uit de brontekst op te splitsen in één of meerdere zinnen in de vertaling dan VM1 met slechts één toegevoegde of weggehaalde zin. VM1 heeft vooral een fout gemaakt in de interpunctie, waardoor een nieuwe zin is gevormd. Zo staat er in de vertaling ‘nauwelijks genoeg warm water heb om een scheermes te laten lopen. over mijn benen vanaf de knieën naar beneden’. In de bronzin staat ‘I barely have enough hot water to run a razor over my legs from the knees down’ (segment 24). VM2 is daarentegen zelfs een paar zinnen vergeten en heeft deze helemaal niet vertaald. Bovendien heeft VM2 ook meerdere zinnen opgesplitst in de vertaling, zoals de bronzin ‘Knocking into people and not looking back, I finally reach the door and the fresh air outside fills my lungs and brings me back to reality’. Deze zin wordt vertaald als ‘Ik bots tegen mensen aan zonder om te kijken, en bereik eindelijk de deur. De frisse lucht buiten vult mijn longen en brengt me terug naar de realiteit’.

VM1 heeft tot slot twaalf keer de bronzin onjuist geïnterpreteerd terwijl VM2 dit slechts twee keer heeft gedaan. In de vertaling van VM1 zijn de meeste interpretaties zeer letterlijk en wordt er niet goed nagedacht over mogelijke andere betekenissen. Zo wordt de bronzin ‘(...) she whines, dabbling under her eyes, though careful not to mess up her makeup’ (segment 71) volledig verkeerd geïnterpreteerd en vertaald met ‘(...) jammert ze, terwijl ze onder haar ogen dept, maar pas op’. ‘Careful’ wordt hier volledig verkeerd geïnterpreteerd. Ook in segment 57 is de vertaling van ‘I have no idea what college will be like’ verkeerd geïnterpreteerd in de vertaling, want daarin staat ‘Ik heb geen idee hoe de universiteit eruit zal zien’. Het gaat hier niet om het uiterlijk, maar om de ervaring. Ook VM2 overweegt geen andere mogelijke betekenissen en interpreteert de brontekst verkeerd. Zo staat er ‘Zijn armen zijn vol tatoeages en in zijn oor zitten tunnels zo groot als een muntstuk’ als

vertaling van de bronzin ‘His arms are scattered with tattoos and the earrings in his ear are the size of a nickel’ (segment 103).

6.3.4 Menselijke vertalers vs. vertaalmachines

Bij de categorieën over de zinsopbouw en tekststructuur valt op dat de menselijke vertalers doorgaans minder fouten maken. Zo hebben de vertaalmachines wel acht zinnen die elkaar niet (meer) logisch opvolgen, terwijl de menselijke vertalers maar vijf van zulke zinnen hebben. Hier moet wel ook weer bij vernoemd worden dat deze zinnen enkel in de vertalingen van de beide amateurvertalers voorkwamen. Ook bij de onsamenhangende zinnen is een grote discrepantie te zien in de aantallen van 28 onsamenhangende zinnen bij de vertaalmachines en maar veertien onsamenhangende zinnen bij de menselijke vertalers. Ook hier geldt dat enkel de amateurvertalers bijdragen aan dit aantal. Bij het niet correct gebruiken van verbindingswoorden of zinsverbanden ligt de verhouding juist weer anders. De menselijke vertalers hebben acht fouten gemaakt hierin, terwijl de vertaalmachines slechts zes fouten hebben gemaakt. Hier moet ook bij vermeld worden dat enkel VM1 hier fouten in heeft gemaakt.

Opvallend is ook dat geen van de vertalers de vertaling onnodig langer heeft gemaakt dan de brontekst. Alle toevoegingen waren niet storend en droegen bij aan het verhaal. Daarentegen is de vertaling wel onnodig korter gemaakt dan de brontekst en dit gebeurde vooral door de menselijke vertalers. Zij hebben gezamenlijk wel 38 keer de vertaling korter gemaakt dan de brontekst, terwijl de vertaalmachines beter de brontekst volgen en slechts drie keer de vertaling onnodig korter hebben gemaakt dan de brontekst. Ook bij de parafraze valt het grote verschil tussen de menselijke vertalers en vertaalmachines op. De menselijke vertalers hebben namelijk wel 61 keer geparafraseerd, terwijl de vertaalmachines dit maar veertien keer hebben gedaan. Daarnaast hebben de menselijke vertalers met 79 voorbeelden veel vaker zinnen toegevoegd of weggehaald dan de vertaalmachines met slechts elf voorbeelden. Tot slot is de onjuiste interpretatie van de bronzin nagenoeg gelijk bij de menselijke vertalers en vertaalmachines. De menselijke vertalers hebben twaalf keer een onjuiste interpretatie gemaakt, waarbij AMA1 het grootste aandeel heeft bijgedragen. Bij de vertaalmachines is veertien keer een onjuiste interpretatie gemaakt.

6.5 Samenvatting resultaten

Tabel 4 vat alle resultaten samen, die in de discussie nader worden geanalyseerd.

Onderzochte categorieën (n=350)	Professionele vertaling	Amateurvertaling marxxx	Amateurvertaling	Machinevertaling Google Translate	Machinevertaling ChatGPT

	Jeannet Dekker		directioner4life		
S1: Synonymie	Totaal: 11	Totaal: 62	Totaal: 30	Totaal: 127	Totaal: 60
S5: Verandering van abstractienive au	Totaal: 67	Totaal: 103	Totaal: 29	Totaal: 32	Totaal: 43
S8: Parafrase	Totaal: 89	Totaal: 104	Totaal: 27	Totaal: 54	Totaal: 33

Tabel 4: Totaalaantal resultaten van analyse van After van Anna Todd

7. Discussie

Uit de resultaten komt naar voren dat de verschillen in de semantische keuzes minder sterk zijn dan van tevoren werd verwacht. De hypothese stelde dat de professionele vertaler veel minder opvallende semantische keuzes zou maken dan de beide amateurvertalers en vertaalmachines, maar dat geldt niet voor alle drie de categorieën.

In de categorie S1: Synonymie is wel een duidelijk verschil te zien tussen de professionele vertaler enerzijds en de amateurvertalers en vertaalmachines anderzijds. Waar PROF enkel inconsistent is in termgebruik, maken marxxx en dirextioner4life in veel meer subcategorieën opmerkelijke keuzes die de boodschap niet ten goede komen. Marxxx lijkt daarbij vooral in de formuleringen in de knoop te komen, terwijl dirextioner4life voornamelijk reflexvertalingen lijkt te gebruiken. Dit kan ermee samenhangen dat professionele vertalers vaak een revisieteam achter zich hebben, terwijl amateurvertalers maar alleen werken. In de online gemeenschappen leren zij wel van elkaar, maar het is geen systematische revisie zoals bij de professionele vertaler. Volgens Čožíková hebben professionele vertalers bovendien een betere vocabulaire dan amateurvertalers, waardoor zij vaker voor de juiste termen kiezen, dus dat zou een verklaring kunnen zijn voor dit verschil. Uit de literatuur kwam ook naar voren dat generatieve AI goed is in het kiezen van de termen en minder zelfstandig naamwoorden, bijvoeglijk naamwoorden en voegwoorden toevoegt aan de vertaling. Kijkend naar de resultaten valt inderdaad op dat Google Translate meer fouten maakt in de terminologie en het minst vaak de juiste keuze weet te maken.

Ook in de categorie S5: Verandering van abstractieniveau valt op dat de professionele vertaler juist een groot aantal opvallende keuzes heeft gemaakt. Enerzijds was deze abstracter in de vertaling, maar anderzijds heeft deze ook veel informatie geconcretiseerd en details toegevoegd. Onderling tussen de beide amateurvertalers is het verschil groter en valt op dat marxxx vaak hele zinsdelen weglaat en vaak veel abstracter is dan de brontekst. Dirextioner4life daarentegen laat ook veel details weg, maar lijkt ook wel goed na te denken over de brontekst en woordkeuze. Zo wordt vaak gekozen voor de overtreffende trap, waardoor de vertaling nog net wat krachtiger wordt en de passie van de vertaler voor het verhaal doorschemert. Amateurvertalers vertalen de boodschap van de tekst volgens Čožíková namelijk vaak beter dan de professionele vertaler, omdat ze fan zijn van het boek of de film/serie. Ze weten daardoor veel van het verhaal en de achtergrond en snappen wat er wordt bedoeld. Bovendien moet de boodschap uit de brontekst ook als relevant worden beschouwd, omdat amateurvertalers er volgens Sanderson en Veiga anders voor kunnen kiezen om het gewoon weg te laten.

AI met al lijken de menselijke vertalers dus meer gevoel te hebben bij wat ze weg kunnen laten uit de vertaling en wat ze moeten concretiseren. De vertaalmachines hebben daarentegen een minder duidelijk beeld van hoe de vertaling het beste kan worden vormgegeven. Toch valt op dat ChatGPT vaker concreter is in de brontekst en Google Translate juist vaker abstracter. De kwaliteit van de vertaling van Google Translate is daardoor minder. Dit hangt ook samen met de laatste categorie S8: Parafrase. Generatieve AI zou het verband tussen zinnen niet kunnen begrijpen en zinnen niet kunnen opsplitsen, maar uit de resultaten blijkt juist wel dat ChatGPT zinnen opsplijst. Google Translate daarentegen zit wel vast aan de brontekst en kan enkel zin voor zin vertalen, waardoor de context niet altijd juist wordt ingeschat. Bij de amateurvertalers valt ook op dat de formulering van de vertaling ervoor zorgt dat de boodschap niet altijd even goed wordt overgebracht. Uit onderzoek naar amateurvertalingen kwam naar voren dat amateurs vaak geen systematische revisie van een tweede lezer hebben, terwijl dat bij professionele vertalingen wel het geval is. Hierdoor kunnen er meer fouten voorkomen in de vertaling. Ook valt op dat de professionele vertaler het vaakst van de brontekst afwijkt en de meeste zinnen parafraseert. Toch valt op dat ook ChatGPT veel zinnen parafraseert, wat kan komen omdat generatieve AI in staat is om zelf zinnen te formuleren. De formulering van zinnen gaat bij ChatGPT bovendien een stuk beter dan bij Google Translate en lijkt daardoor veel meer op een menselijke vertaling, wat ook het doel is van generatieve AI.

8. Conclusie

Machinevertalingen en amateurvertalingen zijn steeds meer alom en er zijn al talloze onderzoeken gedaan naar de manier waarop deze vertalingen professionele vertalingen bedreigen. Ook wordt vaak gekeken naar de kwaliteit van deze vertalingen en de ontwikkeling die het vertaalvak doormaakt door de opkomst van al deze nieuwe technologieën. Toch is er nog weinig onderzoek gedaan naar de semantische keuzes die worden gemaakt in deze verschillende vertalingen en in hoeverre deze keuzes van elkaar verschillen. Daarom is in dit onderzoek gekeken naar hoe een professionele vertaler, twee amateurvertalers en twee vertaalmachines verschillen en overeenkomsten vertonen in het maken van semantische keuzes.

Aan de hand van de vertaalstrategieën van Chesterman, aangevuld met de foutcategorieën van de MQM taxonomy, zijn de professionele vertaling, twee amateurvertalingen van Wattpad en twee machinevertalingen van respectievelijk Google Translate en ChatGPT geanalyseerd voor *After* van Anna Todd. De categorieën S1: Synonymie, S5: Verandering van abstractieniveau en S8: Parafrase zijn uitvoerig geanalyseerd in 350 segmenten van de vertalingen. Uit de resultaten kwam minder duidelijke verschillen naar voren dan van tevoren werd verwacht. De eerste hypothese luidde dat het verschil tussen de professionele vertaler enerzijds en de amateurvertalers en vertaalmachines anderzijds het grootste zou zijn. De tweede hypothese stelde dat de vertaalmachines de minste goede semantische keuzes maken in de vertaling.

Uit de resultaten wordt duidelijk dat de amateurvertalers en vertaalmachines expertise missen om altijd de juiste terminologie te kiezen, terwijl de professionele vertaler juist een goede inschatting kan maken van wat wel en niet kan in de vertaling. Opvallend genoeg is het verschil tussen de amateurvertalers marxxx en dirextioner4life niet zo heel groot. Uit de vertalingen komt naar voren dat beide de ervaring en kennis missen om tot een foutloze vertaling te komen en marxxx kiest er vaak voor om hele zinsdelen weg te laten en toe te voegen, terwijl dirextioner4life dichter bij de brontekst blijft en enkel details weglaat of toevoegt. Ook is het opmerkelijk dat ChatGPT bijna even goed presteert als de beide amateurvertalers. Deze vertaalmachine maakt semantische keuzes waardoor de vertaling natuurlijker oogt en de boodschap beter wordt overgebracht. De creativiteit van menselijke vertalers komt dus ook hierin terug. Google Translate wijkt het meeste af van de rest en kan niet in de context vertalen of afwijken van de brontekst. Concluderend kan dus worden gesteld dat de professionele vertaler het beste kan inschatten en interpreteren wat er in de vertaling moet staan om de boodschap van de brontekst goed over te brengen. De amateurvertalers maken daarentegen een mindere interpretatie van de brontekst, waardoor de boodschap niet altijd even duidelijk wordt overgebracht. ChatGPT zit op hetzelfde niveau en komt bij de menselijke vertalers in

de buurt. Google Translate daarentegen vertoont het duidelijkste dat vertaalmachines geen juiste interpretatie van de context kunnen maken en maakt daardoor fouten in het overbrengen van de boodschap van de brontekst.

Tot slot kan in vervolgonderzoek ook nog worden gekeken naar de transpositie en modulatie door professionele vertalers, amateurvertalers en vertaalmachines. Bovendien biedt het platform Wattpad ook veel informatie over de manier waarop leden van online gemeenschappen invloed uitoefenen op de vertaaltechniek of schrijftechniek van andere leden/gebruikers.

Literatuurlijst

Ahrenberg, L. (2017). Comparing machine translation and human translation: A case study. *RANLP 2017 The First Workshop on Human-Informed Translation and Interpreting Technology*, 21-28.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1148856/FULLTEXT02>

Altinay, S. (2023, 27 oktober). *GenAI vs. NMT for Translation*. LinkedIn. Geraadpleegd op 14 januari 2025, van <https://www.linkedin.com/pulse/genai-vs-nmt-translation-semih-altinay-lkzrc/>

Anggitasari, M., Tarwana, W., R. Bunga Febriani & Syafryadin (2020). Using Wattpad to Promote the Students' Responses to Literary Works: EFL College Students' Perspectives and Experiences of Enjoying Short Stories. *Journal of Development and Innovation in Language and Literature Education* 1 (2), 182-192. <https://ejournal.karinosseff.org/index.php/jadila/>

Chesterman, A. (2010). Vertaalstrategieën: een classificatie. *Denken over Vertalen*, 153-172. Uitgeverij Vantilt.

Chou, I., Xiang, Z. & Liu, K. (2024). Unravelling the stylistic nuances: a comparative multidimensional analysis of amateur and professional translations of *Legens of the Condor Heroes*. *Humanities & Social Sciences Communications* 11 (1053), 1-13. <https://www.nature.com/articles/s41599-024-03468-6.pdf>

Čožíková, A. (2018). *A Professional vs. Amateur Translation: The Walking Dead*. Tomas Bata University in Zlín. https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/41696/%20o%20%C3%ADkov%C3%A1_2018_dp.pdf?sequence=1

Craine, A. (2023, 10 oktober). *ChatGPT vs. machine translation tools*. Global marketer. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van <https://veracontent.com/mix/machine-translation-tools/>

Ćuzović, D. & Cerović, M. (2021). The Analysis of Translation Strategies in Amateur Subtitling Translation Based on Culture-Specific Elements. *Journal of Language and Literary Studies* 4 (36), 309-332. <https://web.archive.org/web/20220204051411/https://www.folia.ucg.ac.me/image/36/Dragana%20%C4%86uzovi%C4%87.pdf>

DeepL (z.d.). *Beschikbare talen in DeepL Pro*. DeepL. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van https://support.deepl.com/hc/nl/articles/360019925219-Beschikbare-talen-in-DeepL-Pro#:~:text=DeepL%20Pro%20ondersteunt%20dezelfde%20talencombinaties,Arabisch*

Dekker, J. (2015). *After #1 Hier begint alles*. Uitgeverij Boekeryj.

Di Laurea, T. (2024). *Bridging technology and creativity: NMT and GenAI in advertising transcreation*. Università degli Studi di Padova.

https://thesis.unipd.it/bitstream/20.500.12608/78813/1/Franceschini_Angela.pdf

@dixtioner4life (2014). *After (Nederlands) by Imaginator1D*. Wattpad. Geraadpleegd op 13 oktober 2024, van <https://www.wattpad.com/story/16021695-after-nederlands-by-imaginator1d>.

Fu, L. & Liu, L. (2024). What are the differences? A comparative study of generative artificial intelligence translation and human translation of scientific texts. *Humanities & Social Sciences Communications* 11, 1-12. <https://www.nature.com/articles/s41599-024-03726-7.pdf>

Gao, F. (2024). Semantic Choice in Translation from Morris' Modern Semiotic Theory. *Technium Social Sciences Journal* 55 (3), 387-393.

<https://techniumscience.com/index.php/socialsciences/article/view/10694/4181>

Gao, B. & Shen, Z. (2024). More than just non-professional translators: The public perception of Chinese fansubbers in an English as a Lingua Franca world. *The Journal of Specialised Translation* 42, 84-102. https://www.researchgate.net/publication/382705990_More_than_just_non-professional_translators_The_public_perception_of_Chinese_fansubbers_in_an_English_as_a_Lingua_Franca_world

Geraghty, L., Chin, B., Morimoto, L., Jones, B., Busse, K., Coppa, F., Santos, K. & Stein, L. (2022). Roundtable: The Past, Present and Future of Fan Fiction. *Humanities* 11 (120), 1-11.

<https://www.mdpi.com/2076-0787/11/5/120>

Graf, L. (2023, 24 augustus). *AI translation vs. machine translation*. MTG Your medical translation experts. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van <https://www.mt-g.com/en/news/blog/ai-translation-vs-machine-translation>

Giulja Ahl, S. (z.d.). *Machine translation vs AI translation: What sets them apart?* Comactiva language partner. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van <https://www.comactiva.se/en/blog/machine-translation-vs-ai-translation>

Guerra Martínez, L. (2003). *Human Translation versus Machine Translation and Full Post-Editing of Raw Machine Translation Output*. Dublin City University.

<http://www.sceuromix.com/enlaces/MASTER%20IN%20TRANSLATION%20STUDIES%20BY%20LORENA%20GUERRA-2003.pdf>

Gu, S. (2023). *The difference between semantic translation and communicative translation*. LinkedIn. Geraadpleegd op 15 januari 2025, van <https://www.linkedin.com/pulse/difference-between-semantic-translation-communicative-lucas-wang/>

Hartley, V. (z.d.). *AI Translation or Machine Translation: What's the difference?* Languagewire. Geraadpleegd op 14 januari 2025, van <https://www.languagewire.com/en/blog/ai-translation-vs-machine-translation>

Hendrikman, M. (2016, 16 november). *Google Translate past neural machine translation toe bij negen populairste talen*. Tweakers. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van <https://tweakers.net/nieuws/117929/google-translate-past-neural-machine-translation-toe-bij-negen-populairste-talen.html>

Hoch, E. (2022). Wattpad.com and fanfiction.de On the Rise: How Online Writing Platforms Open Up Literary Discourse. *TXt: The Open Issue 8*, 111-123. <https://hdl.handle.net/1887/3465917>

Hur, A. (2021, 25 februari). *My Translation Method*. Anton Hur. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van <https://antonhur.com/2021/02/25/my-translation-method/>

@imaginator1D (2013). *After*. Wattpad. Geraadpleegd op 3 oktober 2024, van <https://www.wattpad.com/32664261-after-welcome>

Jiménez-Crespo, M. (2020). Technology and non-professional translation. *The Handbook of Translation and Technology*. Routledge, 230-254. https://www.researchgate.net/profile/Miguel-Jimenez-Crespo/publication/370670476_Technology_and_non-professional_translation/links/65a6f66f47fc9041629d5391/Technology-and-non-professional-translation.pdf

Lagoudaki, E. (2008). *The Value of Machine Translation for the Professional Translator*. Imperial College London. <https://aclanthology.org/2008.amta-srw.4.pdf>

Le, Q. & Schuster, M. (2016, 27 september). *A Neural Network for Machine Translation, at Production Scale*. Google Research. Geraadpleegd op 14 januari 2025, van <https://research.google/blog/a-neural-network-for-machine-translation-at-production-scale/>

Leksawat, A. (2022). Blurring the Line between Professional and Amateur Subtitling. The Case of Thai TV Series, English Subtitles and Spanish Fansubs. *Viewing Audiovisual Translation from Different Angles 28 (1)*, 117-139. [Blurring the Line between Professional and Amateur Subtitling: The Case of Thai TV Series, English Subtitles and Spanish Fansubs | Między Oryginałem a Przekładem](#)

Lingohub (z.d.). *Five great machine translation engines*. Lingohub. Geraadpleegd op 15 januari 2025, van <https://lingohub.com/blog/find-good-machine-translation-engines>

Lommel, A., Uszkoreit, H. & Burchardt, A. (2014). Multidimensional Quality Metrics (MQM): A Framework for Declaring and Describing Translation Quality Metrics. *Tradumàtica technologies de la traducció* 12, 455-463.

https://www.researchgate.net/publication/307174965_Multidimensional_Quality_Metrics_MQM_A_Framework_for_Declaring_and_Describing_Translation_Quality_Metrics

Macken, L., Tezcan, A. & De Wilde, V. (2024). Machine Translation for Open Scholarly Communication: Examining the Relationship between Translation Quality and Reading Effort. *Information* 15 (427), 1-18. <https://www.researchgate.net/publication/382496521>

@marxxx (2013). *After (Nederlands/Dutch)*. Wattpad. Geraadpleegd op 10 oktober 2024, van <https://www.wattpad.com/story/10665948-after-nederlands-dutch>

Mitchell-Schuitevoerder, R. (2015). A Reconsideration of Translation Quality and Standards. *Journal of Siberian Federal University* 12 (8), 2908-2919. <https://core.ac.uk/download/pdf/38647177.pdf>

Mossop, B. (1995). Understanding Poorly Written Source Texts. *Terminology Update* 28 (2), 4. https://www.btb.termiumplus.gc.ca/tpv2guides/guides/favart/index-fra.html?lang=fra&lettr=indx_autr8D4Qx-kn2xII&page=95D0QuFqwMUE.html

Mossop, B. (2020). *Revising and Editing for Translators*. Routledge.

@MILAxHEART (2019). *After 2 (Nederlands/Dutch) (VOLTOOID)*. Wattpad. Geraadpleegd op 10 oktober 2024, van <https://www.wattpad.com/733514046-after-2-nederlands-dutch-voltooid-introductie>

MQM (Multidimensional Quality Metrics), a (z.d.). *Why Use MQM?* MQM. Geraadpleegd op 15 januari 2025, van <https://themqm.org/why-use-qm/>

MQM (Multidimensional Quality Metrics), b (z.d.). *The MQM FULL Typology*. MQM. Geraadpleegd op 15 januari 2025, van <https://themqm.org/the-qm-full-typology/>

Ni Lim, S. (z.d.). *2024 Translation Industry Trends and Stats*. Redokun. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van <https://redokun.com/blog/translation-statistics>

O'Hagan, M. (2011). Community Translation: Translation as a social activity and its possible consequences in the advent of Web 2.0 and beyond. *Linguistica Antverpiensia* 10, 11-23. [\(PDF\)](#)

Community Translation: Translation as a social activity and its possible consequences in the advent of Web 2.0 and beyond

Osoblivaia, T. (2022, 21 oktober). *The most popular free machine translation software*. PoliLingua. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van <https://www.polilingua.com/blog/post/most-popular-free-machine-translation-software.htm>

Pym, A., Orrego-Carmona, D. & Torres-Simón, E. (2016). Status and technology in the professionalisation of translators. Market disorder and the return of hierarchy. *The Journal of Specialised Translation* 25 (1), 33-53.
https://publications.aston.ac.uk/id/eprint/42730/1/art_pym.pdf

Ramiro (2020, 30 juni). *My amateur method for translations*. EA Forum. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van <https://forum.effectivealtruism.org/posts/McDHeafWuXqxJhS/my-amateur-method-for-translations>

Rietveld, L. & Van Hormelen, F. (2019). Use of vocabulary translation strategies: A semantic translation analysis. *Applied Translation* 13 (2), 1-7.
https://www.researchgate.net/publication/355843941_Use_of_vocabulary_translation_strategies_A_semantic_translation_analysis

Rogl, R. (2024). The rules of the game: on the interplay between normative ideas and technology in an online amateur translation community. *The Translator. Translation on and over the web* 30, 111-128. <https://doi.org/10.1080/13556509.2023.2272760>

Salonen, J. (2023). *Threatening or inconsequential? A survey study on Finnish professional translators' opinions on non-professional translation*. Universiteit van Oost-Finland.
https://dspace.uef.fi/bitstream/handle/123456789/30053/urn_nbn_fi_uef-20230742.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Singh, S., Khurshid, A. & Manvi (2024). Decoding Desires: The Subconscious Motivation of Fan Fiction Authors. *International Journal of English Literature and Social Sciences* 9 (3), 403-420.
<https://dx.doi.org/10.22161/ijels.93.51>

Stichting Lezen (2021, 6 april). *De leescultuur van jongeren*. Stichting Lezen. Geraadpleegd op 26 september 2024, van <https://www.lezen.nl/publicatie/de-leescultuur-van-jongeren/#:~:text=Zowel%20de%20leesmotivatie%20als%20de%20leesvaardigheid%20van%20Nederlandse%2015-jarigen%20is>

Stichting Lezen (2024, 17 juli). *Jongeren lezen het minst en steeds minder, ook boeken*. Stichting Lezen. Geraadpleegd op 3 januari 2025, van <https://www.lezen.nl/onderzoek/jongeren-lezen-het-minst-en-steeds-minder-ook-boeken/>

Schaper, J., Wennekers, A. & De Haan, J. (2019, 19 december). *Trends in Media: Tijd*. Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd op 3 januari 2025, van <https://digitaal.scp.nl/trends-in-mediatijd/lezen/>

Švelch, J. (2013). The delicate art of criticizing a saviour ‘Silent gratitude’ and the limits of participation in the evaluation of fan translation. *Convergence The International Journal of Research into New Media Technologies* 19 (3), 303-310. [10.1177/1354856513486531](https://doi.org/10.1177/1354856513486531)

Syed, S. (2023). Building an Audience: Fandom as Unpaid Advertisers in Asian Web Novel Spaces. *The iJournal* 9 (1), 97-111. <https://theijournal.ca/index.php/ijournal/article/view/42240>

Tadeusz Waliński, J. (2015). Translation Procedures. *Ways to Translation*, 55-67. Łódź University Press. https://www.researchgate.net/publication/282504599_Translation_Procedures

The Open University (z.d.). 4.2 *Semantic vs communicative translation part 2*. The Open University. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van <https://www.open.edu/openlearn/languages/learning-languages/translation-career/content-section-4.2>

Translation Times (z.d.). *What is semantic translation? Advantages and disadvantages*. Thao & Co. Geraadpleegd op 14 januari 2025, van <https://thaonco.com/translation-times/education/semantic-translation/>

Uszkoreit, J. (2017, 31 augustus). *Transformer: A Novel Neural Network Architecture for Language Understanding*. Google Research. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van <https://research.google/blog/transformer-a-novel-neural-network-architecture-for-language-understanding/>

Vadde, A. (2017). Amateur Creativity: Contemporary Literature and the Digital Publishing Scene. *New Literary History* 48 (1), 27-51. <https://www.jstor.org/stable/44505273>

Van Leemputten, P. (2024, 27 juni). *Google Translate voegt 110 talen toe*. DataNews. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van <https://datanews.knack.be/nieuws/platformen-social/tools/google-translate-voegt-110-talen-toe/#:~:text=Translate%20ondersteunt%20in%20totaal%20nu,in%20de%20vertaaldienst%20van%20Google>

Van Leuven-Zwart, K. (1988). Vertalen en vertaalwetenschap: Tweespalt of eenheid. *De Gids* 151, 701-709. https://www.dbnl.org/tekst/_gid001198801_01/_gid001198801_01_0141.php

Vikram, M. (2021). *Professional vs. Amateur Translation*. LinkedIn. Geraadpleegd op 14 januari 2025, van <https://www.linkedin.com/pulse/professional-vs-amateur-translation-vickram-raj/>

Walker, I. (2023). *Survey of Popular Machine Translation Systems*. https://www.researchgate.net/publication/380264043_Survey_of_Popular_Machine_Translation_Systems

Wattpad (2023, september). *About Wattpad*. Wattpad. Geraadpleegd op 12 november 2024, van <https://company.wattpad.com/press>

Weglot (z.d.). *DeepL vs Google Translate: Machine Translation in Action*. Weglot. Geraadpleegd op 14 januari 2025, van <https://www.weglot.com/guides/deepl-vs-google-translate>

Wennekers, A., Huysmans, F. & De Haan, J.(2018, 18 januari). *Lees:Tijd. Lezen in Nederland*. Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd op 3 januari 2025, van <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/01/18/lees-tijd>

Wheal, E. (2024, 23 mei). *Neural machine translation vs large language models: Are you choosing the right AI tool for the job?* RWS Studio. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van <https://www.rws.com/blog/llm-vs-nmt/>

Wise, J. (2023, 7 april). *Google Translate Users: How many people use it in 2025?* Earthweb. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van <https://earthweb.com/blog/how-many-people-use-google-translate>

Wolff, R. (2024, 8 februari). *Is DeepL really the 'world's best' machine translation tool?* Lokalise. Geraadpleegd op 13 januari 2025, van <https://lokalise.com/blog/deepl/>

Zhao, L. (2021). The English Translation and Cultural Dissemination of Chinese Web Novels. *Communication across Borders: Translation & Interpreting* 1 (1), 1-8. www.jhkpress.com

Zong, Z. (2018). Research on the Relations Between Machine Translation and Human Translation. *Journal of Physics: Conference Series* 1087, 1-6. <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1742-6596/1087/6/062046/pdf>

Bijlage

1. Eerste selectie parameters voor pilotanalyse

- G1: **Letterlijke vertaling** betekent ‘zo dicht mogelijk bij de vorm van de brontaal, maar wel grammaticaal’. Als het niet grammaticaal is, dan is het dus een slordige vertaling. Of juist letterlijk vertalen als dat eigenlijk niet gepast is in de doeltaal en de vertaling daardoor niet duidelijk is voor het doeltaalpubliek.
- G3: **Transpositie** betekent dat door een verkeerde veranderingen van woordsoort de betekenis kan veranderen en ook de structuur, waardoor de vertaling onduidelijk kan worden.
- G5: **Verandering van de structuur van een constituent** betekent ‘waaronder veranderingen in getal, bepaaldheid en modificatie in de nominale constituent en veranderingen in persoon, tijd en modaliteit in de verbale constituent’. Verkeerde match tussen getal en persoon of tussen tijd ten opzichte van de brontekst kan ook als slordig gezien worden.
- S1: **Synonymie** betekent het kiezen van een niet voor de hand liggend equivalent, maar een synoniem of vrijwel synoniem woord. Als hierin een verkeerde keuze gemaakt wordt, betekent dat ook een betekenisverschuiving en het kiezen van synoniemen met net een andere lading kan ook onduidelijk overkomen op de lezer.
- S5: **Verandering van abstractieniveau** betekent dat de vertaling concreter of abstracter kan zijn dan de brontekst. Wanneer de vertaling abstracter is dan de brontekst is het maar de vraag of dit een keuze was of dat het gewoon simpel en snel vertaald is door een groot deel uit de brontekst weg te laten.
 - o PR2: **Verandering in explicietheid** staat eigenlijk gelijk aan verandering van abstractieniveau.
- S8: **Parafrase** betekent ‘de strategie van de parafrase leidt tot een doelttekst die kan worden omschreven als losjes, vrij, in sommige contexten zelfs als ondervertaald’. Door te veel te parafraseren ontstaat er eigenlijk een geheel nieuwe zin die niets meer met de zin uit de brontekst te maken heeft.
 - o PR6: **Verandering in coherentie** betekent dat de zinnen in de vertaling zo dusdanig worden aangepast dat ze niet meer logisch op elkaar volgen (omdat ze de structuur van de brontekst ook niet meer volgen), waardoor het een slecht leesbare tekst kan worden.
- PR3: **Verandering van informatie** betekent dat het voor het doelpubliek moeilijker kan zijn om de vertaling te begrijpen als er informatie weggelaten wordt. Dus door kort en bondig te

vertalen kunnen belangrijke elementen wegvallen, die het verhaal wel completer hadden gemaakt.

- Overig
 - Zijn er typfouten of fout gespelde woorden in de tekst aanwezig?
 - Zijn diakritische tekens (zoals accenten) correct gebruikt?
 - Zijn komma's, punten, vraagtekens en andere leestekens correct gebruikt?
 - Veranderen punctuatiefouten de betekenis van de zinnen?
 - Zijn er fouten in de opmaak, zoals verkeerde spaties, verkeerde lettertypes of andere typografische slordigheden die de leesbaarheid verstoren?

VERKLARING KENNISNEMING REGELS M.B.T. PLAGIAAT

Fraude en plagiaat

Wetenschappelijke integriteit vormt de basis van het academisch bedrijf. De Universiteit Utrecht vat iedere vorm van wetenschappelijke misleiding daarom op als een zeer ernstig vergrijp. De Universiteit Utrecht verwacht dat elke student de normen en waarden inzake wetenschappelijke integriteit kent en in acht neemt.

De belangrijkste vormen van misleiding die deze integriteit aantasten zijn fraude en plagiaat. Plagiaat is het overnemen van andermans werk zonder behoorlijke verwijzing en is een vorm van fraude. Hieronder volgt nadere uitleg wat er onder fraude en plagiaat wordt verstaan en een aantal concrete voorbeelden daarvan. Let wel: dit is geen uitputtende lijst!

Bij constatering van fraude of plagiaat kan de examencommissie van de opleiding sancties opleggen. De sterkste sanctie die de examencommissie kan opleggen is het indienen van een verzoek aan het College van Bestuur om een student van de opleiding te laten verwijderen.

Plagiaat

Plagiaat is het overnemen van stukken, gedachten, redeneringen van anderen en deze laten doorgaan voor eigen werk. Je moet altijd nauwkeurig aangeven aan wie ideeën en inzichten zijn ontleend, en voortdurend bedacht zijn op het verschil tussen citeren, parafraseren en plagiëren. Niet alleen bij het gebruik van gedrukte bronnen, maar zeker ook bij het gebruik van informatie die van het internet wordt gehaald, dien je zorgvuldig te werk te gaan bij het vermelden van de informatiebronnen.

De volgende zaken worden in elk geval als plagiaat aangemerkt:

- het knippen en plakken van tekst van digitale bronnen zoals encyclopedieën of digitale tijdschriften zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het knippen en plakken van teksten van het internet zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het overnemen van gedrukt materiaal zoals boeken, tijdschriften of encyclopedieën zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het opnemen van een vertaling van bovengenoemde teksten zonder aanhalingstekens en verwijzing;

- het parafaseren van bovengenoemde teksten zonder (deugdelijke) verwijzing: parafasen moeten als zodanig gemarkeerd zijn (door de tekst uitdrukkelijk te verbinden met de oorspronkelijke auteur in tekst of noot), zodat niet de indruk wordt gewekt dat het gaat om eigen gedachtengoed van de student;
- het overnemen van beeld-, geluids- of testmateriaal van anderen zonder verwijzing en zodoende laten doorgaan voor eigen werk;
- het zonder bronvermelding opnieuw inleveren van eerder door de student gemaakt eigen werk en dit laten doorgaan voor in het kader van de cursus vervaardigd oorspronkelijk werk, tenzij dit in de cursus of door de docent uitdrukkelijk is toegestaan;
- het overnemen van werk van andere studenten en dit laten doorgaan voor eigen werk. Indien dit gebeurt met toestemming van de andere student is de laatste medeplichtig aan plagiaat;
- ook wanneer in een gezamenlijk werkstuk door een van de auteurs plagiaat wordt gepleegd, zijn de andere auteurs medeplichtig aan plagiaat, indien zij hadden kunnen of moeten weten dat de ander plagiaat pleegde;
- het indienen van werkstukken die verworven zijn van een commerciële instelling (zoals een internetsite met uittreksels of papers) of die al dan niet tegen betaling door iemand anders zijn geschreven.

ChatGPT/Generatieve AI

Het is niet toegestaan om tekst, code, figuren, afbeeldingen, etc. te genereren met Generatieve AI en dit te presenteren als eigen werk. Dit is een vorm van fraude. Overleg bij twijfel altijd met je scriptiebegeleider wat wel en niet toelaatbaar is.

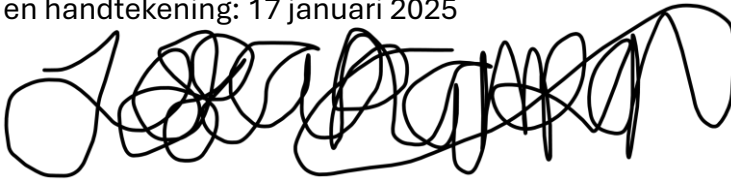

De bovenstaande regels gelden ook voor concepten van papers of (hoofdstukken van) scripties die voor feedback aan een docent worden toegezonden, voor zover de mogelijkheid voor het insturen van concepten en het krijgen van feedback in de cursushandleiding of scriptieregeling is vermeld.

In de Onderwijs- en Examenregeling (artikel 5.14) is vastgelegd wat de formele gang van zaken is als er een vermoeden van fraude/plagiaat is, en welke sancties er opgelegd kunnen worden.

Onwetendheid is geen excuus. Je bent verantwoordelijk voor je eigen gedrag. De Universiteit Utrecht gaat ervan uit dat je weet wat fraude en plagiaat zijn. Van haar kant zorgt de Universiteit Utrecht ervoor dat je zo vroeg mogelijk in je opleiding de principes van

wetenschapsbeoefening bijgebracht krijgt en op de hoogte wordt gebracht van wat de instelling als fraude en plagiaat beschouwt, zodat je weet aan welke normen je je moeten houden.

Hierbij verklaar ik bovenstaande tekst gelezen en begrepen te hebben.
Naam: Jessica van Kampen
Studentnummer: 6932258
Datum en handtekening: 17 januari 2025

Dit formulier lever je bij je begeleider in als je start met je bacheloreindwerkstuk of je master scriptie.

Het niet indienen of ondertekenen van het formulier betekent overigens niet dat er geen sancties kunnen worden genomen als blijkt dat er sprake is van plagiaat in het werkstuk.